

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CEZA İNFAZ KURUMLARINDA BULUNAN ATÖLYELERDE ÇALIŞAN
İŞÇİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN
ÖLÇÜLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
RAMAZAN TOPRAK

GAZİANTEP – 2018

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CEZA İNFAZ KURUMLARINDA BULUNAN ATÖLYELERDE ÇALIŞAN
İŞÇİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN
ÖLÇÜLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Ramazan TOPRAK

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selçuk SELEK

GAZİANTEP – 2018

T.C.

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU

İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı İş Sağlığı ve Güvenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ramazan TOPRAK tarafından hazırlanan “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Atölyelerde Çalışan İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi” başlıklı tez, 06.07.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üye Hasan Selçuk SELEK
Hasan Kalyoncu Üniversitesi İSG

Jüri Başkanı

Dr. Öğr. Üye M. Alp ERTEM
Çankaya Üniversitesi Mühendislik

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üye Bülent HAZNEDAR
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Mühendislik

Dr. Öğr. Üye Hasan Selçuk SELEK
Hasan Kalyoncu Üniversitesi İSG

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KARPUZCU
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Atölyelerde Çalışan İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi**” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

06/07/2018

Ramazan TOPRAK

ÖNSÖZ

Eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan, bana desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve bana olan güvenini ifade ederek beni her zaman motive eden babam Hadi TOPRAK ve annem Hayat TOPRAK başta olmak üzere kardeşlerim Burak TOPRAK, Halil İbrahim TOPRAK ve Abdullah Semih TOPRAK' a;

Araştırma sürecimde bana olan desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olduğunu belirterek ve bana güven dolu sözlerle çalışmanın her aşamasında motive ederek bu çalışmanın ilk aşamasından son aşamasına kadar bitmesi için elinden gelen her şeyi yapan eşim Çiğdem TOPRAK' a;

Bu araştırmanın ilk aşamasından son aşamasına kadar zaman mevhumu gözetmeksizin bana olan desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli tez danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selçuk Selek'e;

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda anketlerin yapılmasına onay veren Adalet Bakanlığı ve Ceza İnfaz Kurumları Genel Müdürlüğüne, anketin uygulanma aşamasında yardım eden Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu'na ve personellerine,

Teşekkür eder saygı ve sevgilerimi sunarım.

Gaziantep, 2018

Ramazan TOPRAK

ÖZET

İşyurtları Kurumu; hükümlü ve tutukluların topluma kazandırılması amacıyla 1997 yılında Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulmuştur. Ülkemizde mevcut; 288 işyurdu müdürlüğünde, 1700'den fazla tesis ve atölyede, 180'den fazla işkolunda 50.000'den fazla tutuklu ve hükümlü eğitim alarak çalışmaktadır. Ceza infaz kurumları 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kanunu kapsamı dışında olmasına rağmen İşyurtları Kurumu'nda iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları yapılmakta, iş sağlığı ve güvenliği eylem planları hazırlanmakta ve bazı ceza infaz kurumlarında görev yapan iş güvenliği uzmanlarına verilecek eğitimler planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Bu çalışmada, Gaziantep Açık C.İ.K İşyurtları'nda çalıştırılan hükümlü ve tutukluların iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi seviyeleri ölçülmüştür.

Yapılan anket çalışmasının sonuçlarına göre; hükümlü ve tutukluların iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun birçok etkenin bir araya gelmesi ile alındığı gözlemlenmiştir. Örneğin; çalışanlara Temel İSG eğitimi verilmemesi, ilgili işletmelerin 6331 sayılı yasaya tabi olmamasının getirdiği rahatlık, hükümlü ve tutukluların işlerini tam benimsememeleri, iş müfettiş denetimi değil kurum içi denetim yapılması, gibi pek çok faktör sayılabilir. Bu işyerlerinde, verilen eğitimlerinin ve yapılan denetimlerinin artırılarak, çalışmaların 6331 sayılı yasa kapsamında değerlendirilmesinin gerektiğine inanılmaktadır. Unutulmamalıdır ki istatistiksel araştırmalar; iş kazalarının büyük çoğunluğunun güvensiz hareket sebebi ile gerçekleştiğini göstermektedir. Güvensiz durumların iyileştirilmesinin yanında, çalışan kaynaklı hareketlerinde önlenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adalet Bakanlığı, Ceza İnfaz Kurumları, Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu, işyurtları, İş Sağlığı ve Güvenliği(İSG),

ABSTRACT

Workshop Institution was established with the aim of bringing the detainees and prisoners to the society within the Ministry of Justice in 1997. In our country , over 50.000 detainees and prisoners are trained and employed in 288 workshops managements in over 1700 workshops in more than 180 sectors. Although it is out of scope of Law 6331 (Occupational Health and Safety Law) of Punishment and execution Institution, occupational health and safety studies are carried out, action plans of occupational healt and safety are arranged and the trainings are planned and applied t the job security experts engaged in some punishment and executive institutions.

In this study, the level of knowledge of the detainees and prisoners, who are worked in Open Penal Punishment Institution workshops in Gaziantep, are measued.

According to the results of the survey, the level of knowledge of the detainees and prisoners was found low. It was observed that this result was concluded by many factors. For instance, not applyng the education of Basic Occupational Health and Safety to the workers, the ameti of concerned managements of not being dependent on Law 6331, the prisoners ‘and detainees’ not adopting their jobs fairly, in-house audit instead of job inspector supervisions are some examples. It is believed that the studies must be evaluaed with the scope of Law 6331 by enhancig the trainings and the audits. It should not be regarded that the statistical researches Show that most of the accidents at work are casued by insecure movements. Besides improving insecure situations, the employee-driven movements should be supressed.

Keywords: Ministry of Justice, Punishment and Execution Institutions, Gaziantep Open Penal Execution Agency, workshop, Occupational Health and Safety(OHS)

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Önemi.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	2
2.1. İş Sağlığı ve Güvenliği.....	2
2.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı	2
2.3. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi.....	3
2.4. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi	4
2.4.1. Sosyal açıdan önemi.....	5
2.4.2. Ekonomik açıdan önemi.....	6
2.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Bilinci	8
2.5.1. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği bilinci	9
2.5.2. İşverenlerin iş sağlığı ve güvenliği bilinci	9
2.5.3. Devletin iş sağlığı ve güvenliği bilinci.....	11
2.6. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarında Yapılan Yasal Düzenlemeler	12
2.6.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	12
2.6.2. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	12
2.6.3. 4857 sayılı İş Kanunu.....	13
2.6.4. 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	13
2.6.5. 6098 sayılı Borçlar Kanunu	14
2.6.5.1. 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu	14

2.6.5.2. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili diğer mevzuat	14
2.7. İşyurtları Kavramı	15
2.8. İşyurtlarının Amacı	15
2.9. İşyurtlarının Tarihsel Süreci.....	17
2.10. İşyurtlarında Teşkilat Yapısı	18
2.10.1. Merkez teşkilat yapısı	18
2.10.1.1. İşyurtları kurumu yüksek kurulu	18
2.10.1.2. İşyurtları kurumu daire başkanlığı	20
2.10.2. Taşra teşkilat yapısı.....	21
2.10.2.1. İşyurdu yönetim kurulu	21
2.10.3. İşyurtları kurumu ve İSG	22
2.11. İşyurtlarında Fiziksel Kaynaklar	23
2.12. İşyurtları Kurumlarında İşkolları	24
2.12.1. Endüstri ürünleri işkolları	24
2.12.2. Elişi ürünleri işkolları.....	24
2.12.3. Tarım ve hayvancılık ürünleri işkolları.....	25
2.12.4. İnşaat ve onarım işleri	26
2.12.5. Hizmet sektörü	26
2.12.6. Temizlik hizmetleri	26
2.12.7. Uygulamalı sosyal tesis işletmeciliği	26
2.12.7.1. Konaklama ve restoran.....	26
2.12.7.2. Konaklama	26
2.12.7.3. Restoran.....	27
2.13. Dünyada İşyurtları Çalışmaları	27
2.14. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu	28
2.14.1. Fırın atölyesi.....	28
2.14.2. Kantin.....	28
2.14.3. Çay ocağı.....	29
2.14.4. Kafeterya(Sosyal tesis).....	30
2.14.5. Terzi(Ütü ve tamirat işleri).....	32
2.14.6. İnşaat ve onarım işkolu	32
2.14.7. Temizlik işkolu.....	33

2.14.8. Yediemin işkolu	34
2.14.9. Fotokopi işkolu.....	34
2.14.10. Kuaför	34
2.14.11. Baklava üretim atölyesi	34
3. MATERYAL VE METOD	37
3.1. Araştırmanın Amacı	37
3.2. Araştırma Önemi	37
3.3. Araştırma Yöntemi ve Kapsamı	38
3.4. Araştırmanın Kısıtlılıkları	38
4. BULGULAR	40
4.1. Bulgular ve Değerlendirme	40
4.2. Demografik Özellikler.....	40
4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Bilgiler	45
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	65
KAYNAKÇA	68
EKLER	71
ÖZGEÇMİŞ	77

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasından Gelir Alanların Sayısı	8
Tablo 2. İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulu	18
Tablo 3. İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı	20
Tablo 4. Çalışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	40
Tablo 5. Çalışanların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları	41
Tablo 6. Çalışanların Medeni Durumları	42
Tablo 7. Çalışanların Çocuk Sayıları	43
Tablo 8. Çalışanların Çalışma Süreleri	43
Tablo 9. Çalışanların Görevleri	44
Tablo 10. Çalışanların Mesai Zamanları	45
Tablo 11. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Bilgi Düzeyi	46
Tablo 12. Çalışanların İş Güvenliği Uzmanının Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi	47
Tablo 13. Çalışanların İş Yeri Hekiminin Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi	48
Tablo 14. Çalışanların İş Kazası Hakkında Bilgi Düzeyi	49
Tablo 15. Çalışanların Meslek Hastalığı Hakkında Bilgi Düzeyi	50

Tablo 16. Çalışanların Ramak Kala Olay Hakkında Bilgi Düzeyi.....	51
Tablo 17. Çalışanların İşleri İle İlgili Tehlike ve Riskler Hakkında Bilgi Düzeyi.....	52
Tablo 18. Çalışanların İşlerinde Kullandıkları Kişisel Koruyucular Hakkında Bilgi Düzeyi.	53
Tablo 19. İşyerinde/Kurumda Acil Durum Tatbikatı Yapılıp Yapılmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	54
Tablo 20. Çalışanların İşyerinde İş Güvenliği Uzmanı Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	54
Tablo 21. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde İş Yeri Hekimi Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	55
Tablo 22. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde Kişisel Koruyucu Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	56
Tablo 23. Çalışanlardan İş Kazası Geçirenler	57
Tablo 24. Çalışanlardan Ramak Kala Olay Yaşayanlar	57
Tablo 25. Çalışanlardan Meslek Hastalığına Yakalananlar.....	58
Tablo 26. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Hakkında Bilgi Düzeyi	59
Tablo 27. Çalışanların Dikkatsizliğin İş kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	60
Tablo 28. Çalışanların Emniyetsiz Durumun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	61
Tablo 29. Çalışanların Kişisel Koruyucu Kullanmamanın İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	61

Tablo 30. Çalışanların Uzun Çalışma Saatlerinin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi..... 62

Tablo 31. Çalışanların Yoğun İş Temposunun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi 62

Tablo 32. Çalışanların Tecrübesizliğin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi 63

Tablo 33. Çalışanların Yetersiz Eğitimin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi 64

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Gaziantep Adliyesi Kantini.....	29
Şekil 2. Beykent Hâkim-Savcı Lojmanı Kantini	29
Şekil 3. Adliye Çay Ocağı.....	30
Şekil 4. Sosyal Tesis(Nizamiye Kafeterya).	31
Şekil 5. Sosyal Tesis(Nizamiye Kafeterya).	32
Şekil 6. İnşaat ve Onarım Atölyesi	32
Şekil 7. Gaziantep Adliyesinde Temizlik Yapan Hükümlü ve Tutuklular	33
Şekil 8. Gaziantep Adliyesinde Temizlik Yapan Hükümlü ve Tutuklular	33
Şekil 9. Gaziantep Adliyesinde Bulunan Kuaför Salonu	34
Şekil 10. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu Baklava Atölyesinde Üretilen Baklava.....	33
Şekil 11. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu Baklava Atölyesinde Üretim Yapan Hükümlü/Tutuklu	33
Şekil 12. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu Baklava Atölyesinde Üretim Yapan Hükümlü/Tutuklu	35
Şekil 13. Çalışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	40
Şekil 14. Çalışanların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları	41

Şekil 15. Çalışanların Medeni Durumları	42
Şekil 16. Çalışanların Çocuk Sayıları	42
Şekil 17. Çalışanların Çalışma Süreleri	43
Şekil 18. Çalışanların Görevleri.....	44
Şekil 19. Çalışanların Mesai Zamanları	45
Şekil 20. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Bilgi Düzeyi	46
Şekil 21. Çalışanların İş Güvenliği Uzmanının Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi	47
Şekil 22. Çalışanların İş Yeri Hekiminin Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi.....	48
Şekil 23. Çalışanların İş Kazası Hakkında Bilgi Düzeyi	49
Şekil 24. Çalışanların Meslek Hastalığı Hakkında Bilgi Düzeyi.....	50
Şekil 25. Çalışanların Ramak Kala Olay Hakkında Bilgi Düzeyi	51
Şekil 26. Çalışanların İşleri İle İlgili Tehlike ve Riskler Hakkında Bilgi Düzeyi	52
Şekil 27. Çalışanların İşlerinde Kullandıkları Kişisel Koruyucular Hakkında Bilgi Düzeyi ..	53
Şekil 28. İşyerinde/Kurumda Acil Durum Tatbikatı Yapılıp Yapılmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	53
Şekil 29. Çalışanların İşyerinde İş Güvenliği Uzmanı Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	54
Şekil 30. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde İş Yeri Hekimi Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	55

Şekil 31. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde Kişisel Koruyucu Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi	56
Şekil 32. Çalışanlardan İş Kazası Geçirenler	56
Şekil 33. Çalışanlardan Ramak Kala Olay Yaşayanlar	57
Şekil 34. Çalışanlardan Meslek Hastalığına Yakalananlar	58
Şekil 35. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Hakkında Bilgi Düzeyi	59
Şekil 36. Çalışanların Dikkatsizliğin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	60
Şekil 37. Çalışanların Emniyetsiz Durumun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	60
Şekil 38. Çalışanların Kişisel Koruyucu Kullanmamanın İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi.....	61
Şekil 39. Çalışanların Uzun Çalışma Saatlerinin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi.....	62
Şekil 40. Çalışanların Yoğun İş Temposunun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	62
Şekil 41. Çalışanların Tecrübesizliğin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	63
Şekil 42. Çalışanların Yetersiz Eğitimin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi	63

KISALTMALAR

ÇİK	:	Ceza İnfaz Kurumu
CTE	:	Ceza ve Tevkif Evleri
ÇSGB	:	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
GSMH	:	Gayri Safi Milli Hâsıla
GSYH	:	Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
ILO	:	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
İGU	:	İş Güvenliği Uzmanı
İH	:	İşyeri Hekimi
İSG	:	İş Sağlığı ve Güvenliği
KBS	:	Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi
MÖ	:	Milattan Önce
SAY2000İ	:	Web Tabanlı Saymanlık Otomasyon Sistemi
SGK	:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPSS	:	Statistical Package for the Social Sciences
SSK	:	Sosyal Sigortalar Kurumu
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
TL	:	Türk Lirası
UYAP	:	Ulusal Yargı Ağı Bilgi Sistemi
v.b.	:	ve benzeri
WHO	:	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Önemi

İş sağlığı ve güvenliği hakkındaki 6331 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemelerin ceza infaz kurumlarında bulunan işyurtlarında meslek eğitimi çalışmaları ile çalışan işçilere yansımaları ölçülecek olup, buna bağlı olarak bu sektörde yapılan çalışmalarda çalışanların eğitim planlarını bu araştırma doğrultusunda oluşturarak bilgi ve farkındalık seviyelerinin yükseltilmesi mümkün olacaktır. Türkiye’de cezaevlerinde iş sağlığı ve güvenliği hakkında bu tür bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması ve bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacak olması çalışmanın önemini artırmaktadır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu tez çalışmasının amacı, ceza infaz kurumlarında bulunan işyurtlarında meslek eğitimi ile çalıştırılan tutuklu ve hükümlülerin iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeylerinin ölçülerek farkındalıklarının değerlendirilmesidir. Bu değerlendirme sonucunun, çalışan tutuklu ve hükümlülerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda eksik oldukları konular çerçevesinde İşyurtları Daire Başkanlığı tarafından düzenlenecek eğitimlere kaynak oluşturması ve tutuklu ve hükümlülerin daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde çalışmalarını sağlayarak salıverilmeleri sonrası iş hayatlarına katkı sağlaması, topluma uyumlarının kolaylaşmasına katkı sunulması hedeflenmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İş Sağlığı ve Güvenliği

İlk insandan günümüze kadar insanlar hayatlarını idame ettirmek için hep üretimle uğraşmışlardır. Üretim araçları ve yöntemleri çağın gereksinimleri ve gelişimlerine göre hep değişim ve dönüşümler yaşamıştır. Bu değişim ve dönüşümlerin etkisiyle çalışanların sağlık ve güvenlik sorunları da artarak önem kazanmaya başlamıştır. Çalışma yaşamındaki gelişmelerin etkisiyle iş sağlığı ve güvenliği kavramı ortaya çıkmıştır.

İş Sağlığı ve Güvenliği teriminin birçok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlar çoğunlukla Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization, ILO) ve Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization, WHO) tanımlarına dayanılarak uyarlanmıştır.

ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından sağlık; “işle bağlantısı açısından, sadece hastalık veya sakatlığın bulunmaması halini değil, aynı zamanda, çalışma sırasındaki hijyen ve güvenlik ile doğrudan ilişkili olarak sağlığı etkileyen fiziksel ve zihinsel unsurları da kapsar” şeklinde tanımlanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO)’ne göre ise sağlık; “sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil aynı zamanda bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam bir huzur ve iyilik halidir”.

İş güvenliği, iş kazaları ve meslek hastalıklarından kaynaklanan kayıpları en aza indirmek amacıyla, bilimsel araştırmalara dayalı güvenlik önlemlerinin saptanarak uygulanması doğrultusunda yapılan çalışmalardır (Selek, 2016).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ise iş sağlığı ve güvenliğinin tanımını; (ÇSGB 1995) “İşyerlerinde işin yürütülmesi sırasında, çeşitli nedenlerden kaynaklanan sağlığa zarar verebilecek koşullardan korunmak amacıyla yapılan sistemli ve bilimsel çalışmalardır.” şeklinde yapmaktadır.

2.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı

6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanununun ilk hedefi işçinin sağlığının korunmasıdır. İş güvenliğinin sağlanması insani bir zorunluluk olmakla beraber aynı zamanda yasal bir yükümlülüktür (Selek, 2016). İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin düzenlemelerde temel amaç

işin yürütümü sırasında veya işle bağlantılı olarak meydana gelen veya gelebilecek kaza ve yaralanmaların, çalışma ortamındaki risk ve tehlikelerin, önlenmesini sağlamak ve önlenemeyen riskleri ise en aza indirerek çalışma ortamının sağlıklı ve güvenli bir yer haline getirilmesini sağlamaktır (Sayıntürk, 2014).

İş sağlığı ve güvenliğinde asıl amaç çalışanların sağlığını ve güvenliğini sağlamak olsa da; işletme olmadan üretim olmayacağı gibi üretim olmadan da çalışana ihtiyaç olmayacağı gerçeği düşünüldüğünde her üçünün de anahtar kilit uyumu gibi birbirine bağlı ve zorunlu olduğu görülmektedir. Bu nedenle iş sağlığı ve güvenliğinin çalışan güvenliği, üretim güvenliği ve işletme güvenliği olarak üç temel amacı vardır (Selek, 2016).

2.3. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

İş sağlığı ve iş güvenliği konusu, günümüzdeki bilimsel anlamını kazanana kadar zaman içinde değişik evrelerden geçerek uzun tarihsel bir süreç yaşamıştır. Tarih boyunca değişik uzmanlık alanlarına sahip birçok bilim adamının çalışmaları sonucunda bir bilim dalı olan iş sağlığı ve iş güvenliği, toplum yaşamı ve üretim sürecindeki gelişmelerin etkisiyle gelişim göstermiş olup halen gelişimine devam etmektedir (Obuz, 2016; Selek, 2016).

Sanayi devriminin etkileriyle oluşan olumsuz çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek, çalışanların sağlığını korumak ve iş güvenliğini sağlayarak çalışanların daha rahat ve güvenli bir çalışma ortamını sağlamaya yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Bu nedenle iş sağlığı ve güvenliği kavramı bilimsel ve gerçek anlamını sanayi devrimi ile birlikte kazanmaya başlamıştır (Ütük Bayılmış, 2013).

Kurşunun zararlı etkilerinden ilk kez M. Ö. 370 yılında Hipokrates söz ederek kurşun koliğini tanımlamış, halsizlik, kabızlık, felçler ve görme bozuklukları belirtileri saptayarak bunların kurşun ile ilişkisini açıkça ortaya koymuştur. Dioscorides ise, zehirlerin tasnifi ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmiş ve yaptığı ayırım yüzyıllarca geçerliliğini sürdürmüştür (Selek, 2016). Bilimsel esaslara dayanılarak yapılan ilk çalışma olarak nitelendirilen faaliyet ise Ramazzini'nin 1713'de yayınladığı "De Morbis Artificum Diatriba" isimli kitabıdır. Bernardino Ramazzini'nin bu kitabında iş kazalarının önlenmesi için alınması gereken önlemler önerilmiştir (Güçlü, 2007; Selek, 2016).

1494 ile 1555 yılları arasında yaşamış olan dünyanın ilk mineroloji uzmanı olarak bilinen Georgius Agricola, bazı zehirlerin etkilerini belirleyerek koruyucu önlemler ileri sürmüştür. Bununla beraber iş kazaları üzerinde de duran Agricola, Jachymor'da hekimlik yaptığı yıllarda, mineroloji ve maden izabelerinde çalışanların sorunlarını incelemiş ve gözlemlerini 1530 yılında çıkardığı "De Re Metallica" isimli eserinde yayınlamıştır (Selek, 2016).

Sanayileşmenin sonucunda yaşanan gelişmeler ile çalışma hayatı işçiler için çok daha tehlikeli bir hal almıştır. İşçiler fabrika ve maden ocaklarında 16-18 saat gibi uzun sürelerde çok kötü koşullarda çalıştırılmıştır. Ancak üretim tekniği geliştikçe işçi sağlığı ve iş güvenliği anlayışı gelişmeye başlamış olup işçiyi korumaya yönelik önlemler alınmıştır. Bu durum çalışma hayatındaki gelişmelere paralel olarak gelişmiştir (Güçlü, 2007; Selek, 2016).

1865 yılında çıkarılan Dilaver Paşa'nın nizamnamesi ve 1869 yılında çıkarılan Maadin Nizamnamesi, kömür madenlerinde çalışanlarının güvenliğini düzenler niteliktedir. Cumhuriyet dönemindeki 1936 yılında kabul edilerek 1937 yılında yürürlüğe giren 3008 sayılı iş kanunu, iş sağlığı ve güvenliği konusunu sistemli olarak düzenlenmiştir (Güçlü, 2007).

İş sağlığı ve güvenliği anlayışının gelişimini ve daha çok önemsenmesini sağlayan gelişmeler şöyle sıralanabilir;

- Endüstriyel gelişmelerin olası kazaların çeşitlerini ve etkileyebileceği kişilerin sayısını arttırması,
- Şehirleşmenin ve buralarda işçi ağırlığının olması,
- Dünya çapında basın etkinliğinin, sendikal faaliyetlerin artması ve sosyal konuların daha etkili bir biçimde ele alınmasıdır (Güçlü, 2007).

2.4. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi

İnsan hayatının hiçbir maddi varlıkla ölçülemez olması ve korunmasının gerekliliği iş sağlığı ve güvenliğinin en önemli nedenidir. Her yıl yaşanan kazaların % 98'inin önlenemez kazalar olması ve yaşanan bu kazaların sonucunda binlerce kişinin hayatını kaybetmesi veya

sakat kalması, yaptığı iş nedeni ile hastalıklara yakalanması konunun insani olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bununla beraber yaşanan iş kazalarının neden olduğu başta kalifiye eleman kayıpları ve çalışanlar üzerinde olumsuz tesirleri ile verimliliğin azalması, daha sonra değeri çok pahalı olan makine, tesis, araç ve gereçlerdeki hasarlar ekonomik olarak azımsanamayacak derecede önemli hususlardır. Bu durum şirketlerin ekonomisini küçük ölçüde olumsuz yönde etkilediği gibi, ülke ekonomisi üzerinde de büyük ölçüde olumsuz etkileri vardır (Tiryaki, 2011).

ILO verilerine göre gelişmekte olan ülkelerin iş kazası ve meslek hastalıkları sonucu meydana gelen ekonomik kayıplarının gayri safi yurtiçi hâsıla (GSYH)' larının yaklaşık %4'ü kadar olduğu tahmin edilmektedir. Bu doğrultuda ülkemizde TÜİK' den alınan 2008 yılı GSYH rakamlarına göre iş kazası ve meslek hastalıklarının toplam maliyeti yılda yaklaşık 38 Milyar TL olarak tahmin edilmektedir (ÇSGB 2009-2013) .

2.4.1. Sosyal açıdan önemi

İnsan hakları evrensel bildirgesine göre; İnsanların yaşama, özgürlük ve kişi güvenliği hakları vardır. İnsanların bu haklarını ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin korumak için uluslararası ve ulusal yasalar yapılmıştır ve herkes bu yasalar önünde aynı haklara sahiptir. Ayrıca herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır. (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, 1948)

Üretimin en önemli unsuru insan olduğundan mal ve hizmet üretiminde işçilerin emeği, üretime katılan önemli bir üretim faktörüdür. Makineleşmenin artması, üretimde bilgisayar ve robotlar kullanılarak otomasyon sistemlerine geçilmiş olması belli ölçüde insan emeğine duyulan ihtiyacı azalmış olsa da halen üretimde insana olan ihtiyaç devam etmektedir. (Tiryaki, 2011).

Sanayinin gelişmesi ile birlikte insanların çalışma ortamı sağlık ve güvenlik açısından daha tehlikeli bir duruma gelmiştir. Sanayileşme ve teknolojinin gelişmesi çalışanların güvenliği ile ilgili sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu sorunlar önceleri fazla önemsenmemiş olsa da sorunların işletmelerin çalışmasını tehlikeye sokması ve iş verimini etkilemesi sağlık ve

güvenlik tedbirlerinin alınmasını gündeme getirmiştir. Ayrıca meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıklarının kişiyi direkt çalışmaktan alıkoyması gerek bireyi ve gerekse toplumu etkilemesi açısından iş sağlığı ve güvenliğinin öneminin artmasına neden olmuştur (Tiryaki, 2011).

İş sağlığı ve güvenliği ilkelerinin yerine getirilmemesi ya da eksik uygulanması iş kazası ve meslek hastalıklarına neden olmaktadır. İş kazası sonucunda çalışan işçi işsiz kaldığından kendisinin ve dolaylı olarak ta ailesinin gelir düzeyi azalmakta veya gelirinin tamamını kaybetmektedir. Bu durumun sonucunda işçinin başka bir gelirinin olmadığı düşünüldüğünde ailenin geçim sıkıntısı çekmesi nedeniyle çalışamaz yaştaki çocuklar para kazanmak zorunda kalmakta dolayısıyla eğitimlerini yarıda bırakmaları gibi sosyal açıdan olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Sakat kalan ya da bazı uzuv veya uzuvlarını kaybeden işçiler yaşadıkları olay sonrasında psikolojik problemler yaşamakta ve bundan dolayı iş kazalarından işçinin uzuv ya da uzuvlarını kaybetmesi ya da ölmesi ile sonuçlanan iş kazalarının telafisi mümkün olmamaktadır (Eken, 2011).

İş sağlığı ve güvenliğinin sağlandığı bir işletmede çalışan işçilerin güvenli ve sağlıklı bir ortamda çalışmaktan dolayı iş kazası veya meslek hastalığı endişesi en az seviyeye ineceği için psikolojik ve bedensel yönden sağlıklı ve mutlu olmaları sağlanacağı gibi iş verimlerinin de artması sağlanmış olacaktır.

2.4.2. Ekonomik açıdan önemi

İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınmaması nedeniyle meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıklarının sosyal açıdan kayıplarının olmasının yanında işveren ve ülke için de ekonomik kayıplara neden olmaktadır. İş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle işgücü, zaman, makine-teçhizat, hammadde kayıpları yaşanacağından üretimin yavaşlaması veya durması sonucunda ülke ekonomisinde büyük kayıplar meydana gelmektedir. İş sağlığı ve güvenliğine uyularak önlem alınmadığında yaşanacak iş kazaları ve meslek hastalıklarının ülke ekonomisine ve devlete olası maliyetleri aşağıdaki gibidir (Vayisoğlu Zorlu, 2008):

- İş kazası nedeniyle sakatlanma veya ölüm nedeniyle işçinin eksikliğinden dolayı işçiden alınabilecek verim, üretim ve Gayri Safi Milli Hasılaya (GSMH) katkılarından işyeri yoksun

kalacağından ve işçinin gelecekte oluşturacağı üretim ve gelir kaybı ile çalışırken ödemekte oldukları sosyal sigorta primlerinden yoksun kalınması,

- İş kazası nedeniyle ölen işçinin geride kalan hak sahiplerine dul ve yetim aylığı veya çalışamayacak derecede sakatlanan işçilere malullük aylığı bağlanması,

- Çalışanların tedavileri için yapılan tüm harcamaların SGK'ya getirdiği maliyet ve çalışabilecek duruma gelene kadar işçilere geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi,

- İş kazası nedeniyle SSK tarafından ödenemeyen zararların temini için işverenden “maddi ve manevi tazminat, destekten yoksun kalma tazminatı” adı altında yüksek miktarlarda tazminat alınması,

- Kalifiye bir çalışanın tekrardan yetiştirilmesi için yapılan eğitim harcamaları.

İş sağlığı ve güvenliğine uyularak önlem alınmadığında yaşanacak iş kazaları ve meslek hastalıklarının işverene olası maliyetleri aşağıdaki gibidir (Tiryaki, 2011: 20) :

-Yaşanan iş kaza anında yapılan ilkyardım masrafları ve kaza sonrası ödenen hastane masrafları ile ilaç bedelleri,

-İş kazasına uğrayan işçiye ödenen geçici veya sürekli iş görmezlik ödenekleri,

-Gerekli dinlenme süreleri için ödenen ücretin üçte ikisi kadarı,

-İş kazasına uğrayan işçiye veya ailesine ödenen tazminatlar,

-Mahkeme masrafları,

-Ölümlü iş kazalarında devlet tarafından uygulanacak cezai hükümlerin bedelleri.

İş kazası ve meslek hastalıklarının sosyal güvenlik kurumuna oluşturduğu yükün büyük bir kısmını tedavi giderleri ve işçilerin iş görmemezlik sebebiyle aldıkları aylıklar oluşturmaktadır. Tablo 1’de iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından gelir alanların 2010-2016 yılları arasındaki dağılımı görülmektedir. SGK’dan gelir alanların sayısı 2010 yılında

134.893 kişi iken 2016 yılında 156.664 kişi olup altı yılda iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle gelir alanların sayısının 21.771 kişi artmış olması azımsanamayacak derecede çok olup ülke ekonomisine büyük yük oluşturmaktadır (SGK İstatistikleri, 2016)

Tablo 1. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasından Gelir Alanların Sayısı

Yıllar	Gelir Alanlar		
	Sürekli İş Göremezlik	Ölüm Aylığı	Toplam
2010	58496	76397	134893
2011	58966	78336	137302
2012	60612	79329	139941
2013	61403	81260	142663
2014	62097	83768	145865
2015	65361	85112	150473
2016	69924	86740	156664

Kaynak: (SGK,2016).

2.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Bilinci

İnsanda farkındalığın, duygunun, algının ve bilginin merkezi olarak kabul edilen yetiye bilinç denir. Bilinç, zihnin kendi içeriklerinin farklı olduğu içe bakış yoluyla bilinen, duyumları, algıları ve anıları içeren bölümdür. Bilincin farklı bilim dallarında farklı anlamlarda tanımları yapılmıştır. Psikoloji, sosyoloji, diyalektik ve felsefe bilinci farklı açılardan ele almış ve bilince farklı anlamlar oluşturmuş bilim dallarındandır.

İnsan bilinci göz önüne alındığında, kişinin kendisinin ve çevresindekilerin farkında olması halidir. Bilinçli olmak, daha önce farkında olmadığı şeylerin bilgi edinme sonrası farkına varılması ve bu bilinçlenme sonrasında olumlu yönde davranış değiştirilmesidir (Bigalioğlu, 2018).

İş sağlığı ve güvenliği bilinci, işçilerin işyerindeki iş sağlığı ve güvenliği konularında çalıştıkları işin ve işyeri ortamının risklerine karşı farkındalıklarının oluşturularak bu farkındalığın devam ettirilmesi için yapılan çalışmalardır.

2.5.1. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği bilinci

Çalışanların, karşılaşılabilecekleri bir iş kazası, yakalanabilecekleri meslek hastalıkları sonucunda kendisi ve ailesi bakımından oluşabilecek kayıpların farkında olmaları iş sağlığı ve güvenliği için önemli bir noktadır. Yaşanan bir kaza sonucunda işçinin yaşamını yitirmesi ailesi için yakınıni kaybetmekle birlikte ekonomik olarak yaşamlarını devam ettirmelerinde güçlüklerle karşılaşmaları anlamına da gelmektedir. İş kazasının çalışan ve ailesi için ekonomik etkisi, sakat kalma sonucunda çalışma gücündeki azalmaların etkisiyle ücret kayıpları olarak ortaya çıkmaktadır (Tiryaki, 2011).

İşçilerin iş sağlığı ve güvenliği bilincine ulaştırılmaları ve korunmaları işverenin yükümlülüğündedir. Nitekim 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 4. Maddesine göre işveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamak için gerekli önlemleri almakla yükümlü olup bu çerçevede mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil tüm önlemlerin alınması, organizasyon yapılarak gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapmak zorundadır. 6331 sayılı kanun işverene bu sorumlulukları yüklemiş olsa da aynı zamanda çalışanın da iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan tüm uygulama ve alınan tüm önlemlere uyması zorunluluğunu getirmiştir (Resmi Gazete, 2012).

İşçilerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimleriyle bilinç seviyelerinin oluşturulması ve bu bilincin korunması tedbirli, düzenli ve sağlıklı çalışmalarını sağlayarak iş kazaları geçirmeleri ve meslek hastalıklarına yakalanmaları olasılıklarını düşürücü bir etken olduğundan çok önemlidir.

2.5.2. İşverenlerin iş sağlığı ve güvenliği bilinci

İşverenlerin iş sağlığı ve güvenliği bilinci, işletmelerinde yaşanabilecek iş kazalarının sonuçlarının işletmelerine etkilerinin farkında olması ve bu farkındalığın etkisiyle iş sağlığı ve güvenliği gerekliliklerini tam olarak yerine getirmeleridir(Tiryaki, 2011) .

İşletmeler için iş kazası aynı zamanda maliyet anlamına da gelmektedir. Yaşanan kazalar sonucunda çalışanların hayatlarını kaybetmeleri, gerekse yaralanmaları nedeniyle

zarar görmeleri konunun insani boyutunun yanında işletmelerde yetişmiş kalifiye eleman kaybı anlamına da gelmektedir. Bununla beraber diğer çalışanların arkadaşlarını kaybetmeleri veya arkadaşlarının yaralanarak zarar görmelerinden dolayı iş verimliliklerinin düşmesi de işletmeler için bir maliyet unsuru olmaktadır. İş kazalarının işletmeler için meydana getirdiği maliyetler “dolaylı maliyetler” ve “doğrudan maliyetler” olarak iki başlıkta sınıflandırılabilir (Tiryaki, 2011).

Doğrudan maliyetler: Doğrudan maliyetler tahmin edilebilir ve önlenabilir maliyetler olmakla beraber iş kazası ve meslek hastalıkları sonucu ödenen tedavi masrafı, geçici veya sürekli iş görmezlik ödenekleri, sigorta prim ve tazminatları ile mahkeme giderleri vb. gibi harcamalardan oluşmaktadır. Bu maliyetler sigortalanabilmektedirler (Tiryaki, 2011; Ütük Bayılmış, 2013) .

Dolaylı maliyetler: Dolaylı maliyetler önceden tahmin edilemeyen ve kontrol edilmesi veya müdahale edilmesi zor olup çoğunlukla sigortalanamayan maliyetlerdir. İş kazası nedeniyle oluşan iş gücü kaybı, üretimin bir süre durması sonucu üretim kaybı, zaman kaybı, verimliliğin düşmesi, hammaddelerde oluşan kayıplar ve makinelerde oluşan zararlar nedeniyle onarım ve yenileme maliyetleri, siparişlerin zamanında yetiştirilememesi ile denetim masraflarıdır (Tiryaki, 2011; Ütük Bayılmış, 2013).

İşverenler için iş kazalarının olumsuz sonuçları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Verimlilik kaybı, yüksek maliyetler ile kurulan işletmelerin üretim tesislerinde iş kazası sonucu, makinelere gelen zararlar, tamirat sürelerinde üretime ara verilmesi, işe devamsızlık nedeni ile işletmenin verimlilik kaybı yaşaması.
2. Çalışanların moralsizliğinin verimlilik azalmasına neden olması,
3. Yetişmiş eleman kaybı, işletmelerin eğitimi için yatırım yaptığı vasıflı ve deneyimli elemanların kaybı,
4. Kaybedilen yüksek vasıflı işçilerin yerine tekrar işçi bulma zorluğu,
5. İş kazası sonucu yaralanan veya hastalanan işçilere, hayatını kaybedenlerin yakınlarına ödenen tazminatlar,
6. Risk primi ödemesi,
7. Yüksek sigorta primleri,
8. Teçhizat ve tesisatta meydana gelen maddi hasarlar,

9. Para cezaları,
10. Sendikalar, kamu yetkilileri ve halkla yaşanan çatışma,
11. İmaj kaybı,
12. İş kaybı (özellikler taşıyan olarak çalışan işletmelerin büyük şirketlerden alacakları işlerde),
13. Daha büyük ve ciddi olaylarda işletme belgesinin geri alınması.

İşverenlerin iş sağlığı ve güvenliğinin önemi hakkında bilinçli olmaları, işletmelerini, işletmelerinde meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarını engelleyerek bunlardan doğacak maliyetler ve zararlardan en az düzeyde etkilenmelerini belirleyici önemli bir etkidir. Devlet de çıkardığı yasalar ile ve devletin denetim mekanizması ile işletmelerin ve işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilinçli olmalarıyla birlikte yasal zorunluluklar getirerek işletmeleri korumaktadır (Tiryaki, 2011).

2.5.3. Devletin iş sağlığı ve güvenliği bilinci

Devletin iş sağlığı ve güvenliği bilinci, meydana gelen veya gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından vatandaşlarının zarar görmesi ve bunların toplumsal düzeyde sorunlar oluşturmasıyla birlikte ülke ekonomisine de büyük zararlar vermesinin farkında olması, gerekli yasal düzenlemeler yaparak denetim mekanizmalarını oluşturması ve sorunun çözümüne yönelmesidir (Tiryaki, 2011).

İş kazaları ve meslek hastalıklarının sağlık sistemi ve sigorta sektörü gibi değişik alanları etkilemesinden dolayı toplumda oluşturduğu yükün hesaplaması zordur. İş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle meydana gelen iş gücü kayıpları, iş günü kayıpları, çalışanların ailelerinin ekonomik ve sosyal kayıpları, iş kazası nedeniyle alet ve makinelerde oluşan hasarlar ve bunların neden olduğu üretim kayıpları ülkelerin ekonomilerine ciddi oranlarda zararlar vermektedirler. İş kazaları ve meslek hastalıklarında Dünyada ilk sıralarda bulunan ülkelerden biri olan ülkemizde bu maliyetler milyarlarca Türk Lirasını bulabilmektedir (Tiryaki, 2011).

Devletin iş sağlığı ve güvenliği bilincinin artmasında uluslararası kuruluşların yanı sıra sendikaların ve çalışanların baskılarının etkisi de büyüktür. Çalışma hayatı ile ilgili uluslararası çalışmalar yapıp devletlerin iş sağlığı ve güvenliği bilincinin artması için

yayınladığı sözleşmeler ile devletlere yol gösteren en önemli kuruluş Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) dur (Tiryaki, 2011).

2.6. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarında Yapılan Yasal Düzenlemeler

2.6.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

1982 Anayasasında çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hakkını açıkça düzenleyen bir hükme yer verilmemiş olmasına rağmen farklı maddelerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin çeşitli düzenlemeler yer almaktadır. Her şeyden önce Anayasanın “Genel Esaslar” bölümünde bulunan 2’nci maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin “insan haklarına saygılı sosyal bir hukuk devleti” olduğunu, 5’inci maddesinde; insanın maddi ve manevi varlığını geliştirmesi için gerekli şartları hazırlamanın devletin amaç ve görevi olduğu belirtilmiştir. Bu maddelerle işyerlerinde çalışanların vücut tamlığına ve sağlığına zarar verecek her türlü tehlikeye karşı çalışanların işverenlerden ve devletten talep hakları olduğu kabul edilmiştir (Ütük Bayılmış, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili düzenlemeler genel olarak Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler başlıklı 3.bölümünün 49,50,56 ve 60. maddelerinde çalışma ile ilgili hükümlüleri düzenlemiştir. Devletin, 49’uncu maddede; çalışanların hayat seviyesini ve çalışma yaşamını koruyup yükselteceği, 50’nci maddede; çalışma şartları ve dinlenme hakkını, 56’ncı maddede; sağlık hizmetleri ile çevrenin korunmasını ve 60’ıncı maddede; sosyal güvenlik hakkını düzenleyici ve güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağı ifade edilmektedir (Ütük Bayılmış, 2013).

2.6.2. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

20 Haziran 2012 tarihinde 6331 sayılı yasa ile kabul edilen İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 30 Haziran tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Kanunun bir kısmı yayım tarihinde yürürlüğe girmiş olup bir kısmı ise Ocak 2013’te yürürlüğe girmiştir. Bazı maddeleri Ocak 2014’te yürürlüğe girmiş, bazı maddeleri ise Temmuz 2016’da yürürlüğe girmiştir.

Bu kanun, 5 bölüm, 39 ana madde ve 8 geçici maddeden oluşmaktadır. 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanununun amacı; işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir (Resmi Gazete, 2012).

6331 sayılı iş kanununun sadece iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan ilk kanun olması, kamu ve özel sektör ayrımı yapılmaksızın tüm çalışanları kapsamı yönünden bu kanun ayrı bir öneme sahiptir.

2.6.3. 4857 sayılı İş Kanunu

İş Kanunu 10 Haziran 2003 yılında 4857 sayılı yürürlüğe girmiştir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 9 bölümü, 122 maddesi ve 6 geçici maddesi bulunmaktadır. 6331 sayılı iş kanunu çıkana kadar iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özel bir kanun bulunmadığından 4857 sayılı iş kanununun çeşitli maddelerinde iş sağlığı ve güvenliği alanı düzenlenmiştir. 4857 sayılı İş Kanununun beşinci bölümünde, 77.madde ve 89.madde arasındaki 13 madde ile iş sağlığı ve güvenliği alanını düzenlenmiştir. Bu kanun ile "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği" ifadesi daha kapsamlı olan "İş Sağlığı ve Güvenliği" ifadesine dönüştürülmüş olup bu kavram ile tehlikelerin önlenmesinin yanında risklerin öngörülmesi, değerlendirilmesi ve ortadan kaldırılabilmesi veya oluşturacağı zararların en az seviyeye indirilebilmesini kapsar (Ütük Bayılmış, 2013).

2.6.4. 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 06 Mayıs 1930 tarihinde kabul edilmiş olup yayımından altı ay sonra yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği alanında yazılan ilk kanunlardan birisi olma özelliğine sahip Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 173,174,175,176,177,178,179 ve 180. maddelerinde iş sağlığı ve güvenliğinden bahsedilmiştir. Bu kanununun 173,174,175 ve 176. maddelerinde işin niteliğine göre çocuk ve genç işçilerin çalıştırılma yaşı ve süresi, 177. maddesinde hamile kadınların çalıştırılması, 179. Maddesinde işçilerin sağlığının korunması amacıyla çıkarılacak tüzük ve 180. maddesinde işyeri hekimi bulundurma şartlarına ait hükümler düzenlenmiştir.

2.6.5. 6098 sayılı Borçlar Kanunu

1926 yılında yürürlüğe giren 818 sayılı Borçlar Kanunun günün ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması nedeniyle 11 Ocak 2011 tarihinde kabul edilen 6098 sayılı Borçlar Kanunu 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 417. maddesi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olmakla beraber bu kanunun hükümleri ile işverenin işçileri korumasında pozitif bir dayanak elde edilmiştir.

Türk Borçlar Kanunu 417. Madde' sinde işverene işçinin kişiliği, cinsel ve psikolojik taciz ve dürüstlük ilkelerine uygun düzeni sağlamak ve bu düzenin sağlanması için her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri eksiksiz bulundurmakla yükümlüdür. Bu kanunda işverenin yükümlülüklerinin yanında işçilerinde iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlülüğü bulunmaktadır (Sayıntürk, 2014; Tiryaki, 2011).

2.6.5.1. 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu

31 Mayıs 2006 tarihinde kabul edilen 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe girmiş olup son olarak 01 Ekim 2008 tarihinde tüm maddeleri yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla iş kazaları ve meslek hastalıklarının sonuçları, iş ortamında karşılaşılan riskler ve bu risklerle karşılaşan işçilere ve riskler sonucunda işçilerin ölümleri halinde hak sahiplerine yapılacak maddi yardımlar ve sağlık yardımları düzenlenmiştir. Bu kanunun 13. Maddesinde iş kazasının tanımı, bildirilmesi, soruşturulması; 14. Maddesinde meslek hastalığının tanımı, bildirilmesi, soruşturulması; 21. Maddesinde ise iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık bakımından işverenin ve üçüncü kişilerin sorumluluğu hükme bağlanmıştır (Sayıntürk, 2014; Ütük Bayılmış, 2013).

2.6.5.2. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili diğer mevzuat

İş sağlığı ve güvenliği alanını düzenlemek için birçok yönetmelik çıkartılmıştır. Bunlardan biri 15 Mayıs 2013 tarihinde çıkartılan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin usul ve esasları hakkında yönetmeliktir. Bu Yönetmelik, Kanunun 16, 17, 18 ve 30 uncu maddeleri ile 9.1.1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2. ve 12. maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır. Beş bölüm 18 maddeden oluşan yönetmelikte

çalışanlara verilecek iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin usul ve esasları düzenlenmiştir (ÇSGB, 2013).

2.7. İşyurtları Kavramı

Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının korunarak geliştirilmesi veya bir meslek ve sanat öğrenmeleri amacına yönelik olarak çalışmalarını sağlamak üzere; işyurtları açmak ve bu işyurtlarının tüm mali ve idari işlerini bir merkezden düzenlemek ve yönetmek amacıyla Adalet Bakanlığına bağlı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu kurulmuştur (Adalet Bakanlığı, 1997).

1997 yılında yayınlanan 4301 sayılı Kanuna göre “İşyurdu” kavramı; hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarını koruyup geliştirmek veya bunlara bir meslek ve sanat öğretmek suretiyle üretilen ekonomik değerleri pazarlamak için ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri üniteleri ifade etmektedir (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2016).

İşyurdu kurumlarının misyonu; işyurdu faaliyetleri kapsamında hükümlü ve tutukluların var olan mesleklerini geliştirerek devam ettirmek veya onlara yeni meslekler edindirerek hükümlü ve tutukluları yeniden topluma kazandırmaktır. (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018).

İşyurdu kurumlarının vizyonu ise; hükümlü ve tutukluların tamamının, çağdaş koşullarda üretime katılmalarını sağlayarak, işyurdu faaliyetlerinde Dünyaya örnek olmaktır (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018).

2.8. İşyurtlarının Amacı

Ceza infaz kurumlarında yürütülmekte olan işyurtları çalışmalarında temel amaç; meslek sahibi olan hükümlü ve tutukluların sahip oldukları meslek ve sanatı koruyup geliştirmek, meslek sahibi olmayan hükümlü ve tutukluların meslek ve sanat öğrenmelerini sağlamaktır.

Bu kapsamda işyurtları çalışmalarının amacının ceza infaz sisteminin amacı kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle ceza infaz sisteminin amacı,

hükümlülerin topluma kazandırılmasıdır. Bu amacı gerçekleştirmek için, hükümlülerin suç işleme nedenleri belirlenerek bunların ortadan kaldırılması için psiko-sosyal faaliyetler ile birlikte eğitim çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kuruma ilk girişlerinde psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından “ilk görüşmeleri” yapılarak, bu görüşmeler sonucunda hükümlü veya tutuklunun psiko-sosyal alanda ihtiyaçları belirlenmektedir. Hükümlü ve tutukluların ihtiyacına göre psiko-sosyal faaliyetler, “bireysel görüşmeler” ile “grup çalışmaları” halinde yürütülmekte, öfke kontrol, madde bağımlılığı gibi programlar uygulanmaktadır. Ceza infaz kurumlarında eğitim çalışmaları, genel eğitim ve mesleki eğitim olarak iki başlıkta gerçekleştirilmektedir. Temel eğitim çalışmaları okuma yazma eğitiminden lisans ve lisansüstü eğitime kadar her alanda verilmektedir. Bu eğitimler kapalı ceza infaz kurumlarında uzaktan eğitim, açık ceza infaz kurumlarında uzaktan veya örgün eğitim yoluyla sürdürülmektedir.

Mesleki eğitim çalışmalarında ise; hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumlarından salıverildikten sonra iş bulabilmeleri veya kendi işlerini kurabilmeleri amacıyla; hükümlü ve tutukluların geçmişte aldıkları eğitim, bireysel becerileri ve istekleri, salıverilmeleri sonrası yaşayacakları yerdeki istihdam olanakları dikkate alınarak “mesleki ihtiyaç değerlendirmeleri” yapılmakta, bu değerlendirme sonucunda hükümlü ve tutuklular meslek kurslarına yönlendirilmektedir. Ceza infaz kurumlarında sürdürülen meslek edindirme kursları Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Müdürlükleri ve Türkiye İş Kurumu tarafından gerçekleştirilmektedir.

Hükümlüler, meslek edindirme kurslarında aldıkları teorik eğitimi işyerlerinde çalışarak pratiğe dönüştürmekte, mesleğini uyguladığı için mesleki tecrübelerini artırmakta ve işyerlerinde çalışma sayesinde ekip çalışması, iletişim, zaman yönetimi gibi becerilerini geliştirmektedir.

Kısacası işyerleri ticari amacı olmayan, hükümlü ve tutukluların mesleki tecrübelerini artırmayı hedefleyerek hükümlü ve tutukluları ceza infaz kurumlarından salıverilme sonrasına hazırlayan önemli bir kurumdur.

İşyurtları; amaçlarını gerçekleştirmek için, sürekli yenilenen ve son teknoloji makinelerin bulunduğu atölyelerde çalışmalarını sürdürmekte, çalışma esnasında hükümlü ve tutuklulara uzman kişiler tarafından eğitimler verilmekte, kamu kurumları ile yapılan protokoller ve özel sektörle gerçekleştirilen işbirlikleri ile hükümlü ve tutukluların kamu ve özel sektör çalışma yöntemlerini öğrenmesi sağlanmaktadır (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018).

2.9. İşyurtlarının Tarihsel Süreci

İşyurtları kurumu faaliyetlerine ilk olarak Cumhuriyet döneminde 14.06.1930 yılında çıkarılan 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin Sureti İdaresi Hakkındaki Kanunla başlamıştır. 1721 sayılı kanunun 3'üncü maddesindeki "Adliye Vekâletince gösterilecek lüzum üzerine hapishanelerde işyurtları tesisi için Hükümetçe bütçeye lüzumu kadar tahsisat konulur" ibareyle işyurtları kurumunun temelleri atılmıştır.

13.01.1943 yılında çıkarılan 4358 sayılı Ceza ve Tevkifevleri Umum Müdürlüğünün Teşkilat ve Vazifeleri Hakkındaki Kanun ile iş esası üzerine kurulmuş bulunan ve kurulacak olan cezaevlerinin hükmi şahsiyeti haiz oldukları belirlenmiş, bu tür cezaevlerinin çalışmaları inşaat, sanayi, ziraat vb. işkollarında rahatça üretim yapabilmelerini teminen çeşitli istisna ve muafiyetler getirilmiştir.

İşyurtlarının; yönetim, işletme ve muhasebe şeklinin belli kurallara bağlanması, hesap ve işlemlerin belli esaslar içinde yürütülmesi bakımından ilk olarak "Mütedavil Sermaye ile Çalışan İş Esası Alım ve Satım Usullerine ait Talimatname" hazırlanarak 1951 yılında yürürlüğe konulmuştur. Bu talimatname 4358 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde belirtilen "Hükmi şahsiyeti haiz olan cezaevleriyle, ıslahevlerinin ve işyurtlarının mütedavil sermayesine ait hesap usulleri, Adliye ve Maliye Vekilliklerince müştereken tespit olunur" hükmüne istinaden hazırlanmıştır.

Mütedavil Sermaye ile Çalışan İş Esası Alım ve Satım Usullerine ait Talimatname'nin bazı maddelerinde düzenlemeler yapılarak 1980 tarihine kadar uygulanmaya devam edilmiş, 1980 yılında geniş kapsamlı değişiklikler yapılarak ismi, "Ceza İnfaz Kurumları İşyurtları Döner Sermaye Yönetmeliği" olarak değiştirilen mevzuat kapsamında faaliyetlerini Döner Sermaye Saymanlığı adı altında yürütmüştür. 1993 yılında çıkarılan 524 sayılı Kanun

Hükmünde Kararnameyle İşletmeler ve İşyurtları Genel Müdürlüğü olarak kurulan ve faaliyetini yürüten birim, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 1994 yılında iptal edilmesiyle feshedilerek tekrar Döner Sermaye Saymanlığı ismini almıştır. 1997 yılında çıkarılan 4301 sayılı Kanun ile Adalet Bakanlığına bağlı İşyurtları Kurumu kurulmuştur.

Bu Kanun ile İşyurtları Kurumunun organları olan Yüksek Kurul, Daire Başkanlığı ve işyurtlarının kuruluşu, teşkilatı, idaresi ve çalışma esasları belirlenmiştir. İşyurtları Kurumu, özel kanunla düzenlenmiş, tüzel kişiliği haiz, özel bütçeli bir kamu idaresi olarak yapılandırılmıştır (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018).

2.10. İşyurtlarında Teşkilat Yapısı

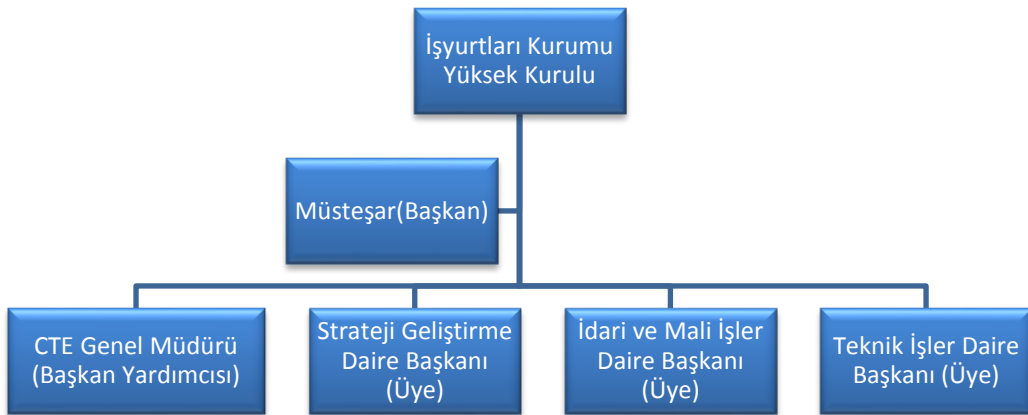
1997 yılında kurulan işyurtları kurumu, idari bakımdan Adalet Bakanlığına “bağlı bir kuruluştur”. İşyurtları kurumu “özel bütçeli” bir kuruluş olup, “tüzel kişiliği” bulunmaktadır. İşyurtları kurumunun teşkilat yapısı, merkez ve taşra teşkilatından oluşmaktadır.

2.10.1. Merkez teşkilat yapısı

İşyurtları kurumunun merkez teşkilatı, İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulu ile İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı’ndan oluşmaktadır.

2.10.1.1. İşyurtları kurumu yüksek kurulu

Tablo 2. İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulu

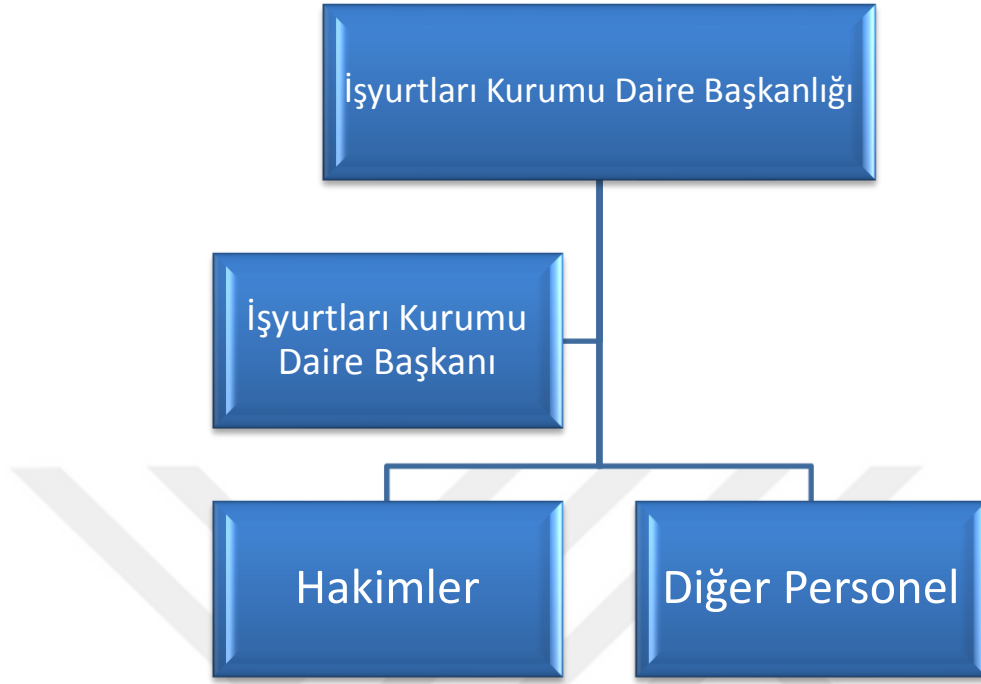

İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulunun görevleri;

- 1- İşyurtlarının genel amaç ve politikalarını belirlemek,
- 2- İşyurtları Kurumunun Genel Müdürlükçe hazırlanacak bütçesini onaylamak,
- 3- İşyurtlarının kurulmasına veya kaldırılmasına karar vermek,
- 4- Hükümlü ve tutukluların çalıştırılma esas ve usullerini belirlemek,
- 5- İşyurtları yönetim kurullarının önerisi üzerine 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre nitelikleri bu Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen işçilerin çalıştırılmasına, ücretlerinin belirlenmesine ve bunların işten çıkarılmasına karar vermek,
- 6- Fazla iş çıkarmak suretiyle işyurduna yararlı olan personel ve hükümlülere prim ödenmesinin esas ve usullerini belirlemek; yıllık bilançolarında tahakkuk edecek kardan personel işçi ve hükümlülere ve bu Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen kar payı ödenmesine ilişkin işyurdu yönetim kurullarının önerilerini karara bağlamak,
- 7- Bakanlığın denetim programlarına ek olarak, işyurtlarının faaliyetlerinin adalet müfettişleri tarafından denetlenmesini Bakana önermek,
- 8- İşyurtları Kurumu ile işyurtlarının paralarının yatırılacağı bankaları belirlemek,
- 9- Ceza Infaz kurumları ve tutukevleri personeline İşyurtları Kurumu ve işyurtlarının hesaplarını tutturmak ve bu hesapları ilgilendiren işleri yaptırmak,
- 10- İşyurtlarının yıllık iş program ve projelerini, bütçelerini, ek bütçelerini, faaliyet raporu ve netice hesaplarını onaylamak veya reddetmek,
- 11- Genel Müdürün önerisiyle işyurtlarına işletme ihtiyaçları için kaynak tahsisi yapmak ve gerektiğinde birinden diğerine kaynak aktarması yapılmasına karar vermek,
- 12- Genel bütçeden aylık alan kadrolu personelin işyurdunda çalıştırılmasına ilişkin Genel Müdürün önerilerini karara bağlamak (Adalet Bakanlığı, 1997).

2.10.1.2. İşyurtları kurumu daire başkanlığı

Tablo 3. İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı

İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı; Daire Başkanı, hâkimler ile personelden oluşmakta olup, Bütçe Bürosu, Merkez Saymanlık Bürosu, Merkez Bürosu, Lojman ve Ticari Üniteler Bürosu, İşlemler Bürosu, Muhasebe Bürosu, Araştırma Geliştirme Bürosu ve Tanıtım Pazarlama Bürolarından oluşmaktadır.

İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulu 2017 yılında 48 toplantı gerçekleştirerek, 1200 konuyu görüşmüş ve karara bağlamıştır (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018).

İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığının görevleri;

1- İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulu kararlarını yerine getirmek,

2- İşyurtlarını yönetmek, denetlemek ve hesap işlerini izlemek,

3- Hükümlü ve tutukluların alıştırılmalarıyla ilgili her türlü işlemi yürütmek, küçüklerin alışma Şartları bakımından ilgili bakanlık ve kamu kuruluşları ile işbirliği yapmak,

4- İşyurtlarının yıllık iş program ve projelerini, bütçelerini, ek bütçelerini, faaliyet raporu ve netice hesaplarını İşyurtları Kurumu Yüksek Kuruluna sunmak,

5- İşyurtlarında 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre bu Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen nitelikte çalıştırılacak işçilere ilişkin işyurdu yönetim kurullarının önerilerini İşyurtları Kurumu Yüksek Kuruluna sunmak,

6- İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulunun sekreteryaya hizmetlerini yürütmek,

7- Görev alanına giren konularda mevzuat yetersizliğine ve aksaklığına ilişkin inceleme ve araştırma yaparak İşyurtları Kurumu Yüksek Kuruluna öneride bulunmak, tüzük ve yönetmelik tasarılarını hazırlamak ve izlemek, görüş bildirmek, genelge düzenlemek,

8- Kanunlarda gösterilen ve Bakanlıkça verilen diğer görevleri yapmak (Adalet Bakanlığı, 1997).

2.10.2. Taşra teşkilat yapısı

İşyurtları Kurumu taşra teşkilatı 17.11.2017 tarihi itibariyle 138 Kapalı Ceza infaz kurumu, 61 Kapalı-Açık Ceza infaz kurumu, 72 Açık Ceza infaz kurumu, 14 F Tipi Ceza infaz kurumu, 3 Eğitimevi olmak üzere Toplam 288 işyurdu müdürlüğünden oluşmaktadır. İşyurtları kurumunun taşra teşkilatında ceza infaz kurumu işyurdu yönetim kurulu bulunmaktadır.

2.10.2.1. İşyurdu yönetim kurulu

İşyurdu yönetim kurulu; işyurdu müdürünün başkanlığında; işyurdu ikinci müdürü, muhasebe yetkilisi, idare memuru, ambar memuru, kâtip ve teknik personelden oluşmaktadır.

İşyurdu yönetim kurulunun görevleri;

1- İşyurdunun geliştirilmesine ve genel gidişine ait her türlü faaliyetlere yön vermek.

2- Hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi kalkınmalarına katkıda bulunacak eğitim, öğretim, sosyal, kültürel ve sportif program ve çalışmaları uygulamak.

3- 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre ücretleri işyurdundan ödenecek işçilerin kurum işlerinde çalıştırılmasını, ücretlerinin belirlenmesini ve bunların işten çıkarılmasını Daire Başkanlığına önermek.

4- Kurumda üretilip satışa arz edilen mamûllerin satış fiyatını belirlemek.

5- İşyurdunda yapılacak fazla çalışma önerilerini karara bağlamak.

6- Bakanlık, Yüksek Kurul, Genel Müdürlük veya Daire Başkanlığının onayını gerektiren işlemlere ilişkin kararları düzenleyerek onaya sunmak.

7- Daire Başkanlığının onayı alınarak, işyurdunda görevli personeli diğer mahallerde geçici olarak görevlendirmek.

8- Daire Başkanlığınca verilen diğer görevleri yerine getirmektir. (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018).

2.10.3. İşyurtları kurumu ve İSG

İşyurtları Kurumu iş sağlığı ve güvenliğine büyük önem vermekte ve bu alanda çalışmalar yapmaktadır. Bu bağlamda;

- i. Ocak-Şubat 2015 tarihleri arasında Ankara Eğitim Merkezinde yapılmış olan çalıştayda 82 işyurdu kurumunun 2014 yılı risk analiz ve değerlendirme raporları çıkartılmış olup 42 işyurdu kurumunun konuyla ilgili eylem planları hazırlanmış ve gerekli değerlendirmeler yapılmıştır.
- ii. 07-09 Temmuz 2015 tarihleri arasında ceza infaz kurumlarında İSG tedbirlerinin gözden geçirilmesi amacıyla 2 ayrı anket uygulanmış ve tespit edilen 99 İGU ya ilişkin gerekli bilgiler güncellenerek 2016 yılı eylem planı kapsamında yapılacak olan eğitimlerde değerlendirilmek üzere oluşturulan veri tabanına eklenmiştir.
- iii. İSG ile ilgili gelişmeleri takip etmek için 11-13 Haziran 2015 tarihlerinde yapılan Avrasya İSG Fuarı'na İGU olan personelden oluşturulan bir grupta katılım gerçekleştirilmiştir.

- iv. Adana E Tipi Kapalı CİK ve Muğla Açık CİK İşyurdu Müdürlüklerinde risk analizleri ve değerlendirme çalışmaları ile acil durum planları kurumda çalışan İGU personeli tarafından yapılmıştır (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2015).

2.11. İşyurtlarında Fiziksel Kaynaklar

İşyurdu atölyelerinde üretimde kullanılan 26.567 adet değişik makine ve 179 adet araç bulunmaktadır.

İşyurtları atölye ve tesislerinde üretim yapıldığından, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve mali saydamlığı sağlamak üzere, mali yönetimin yapısını ve işleyişini, bütçenin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolün düzenli ve yerinde yapılabilmesi için 01.01.2015 tarihinden itibaren 250 işyurdu müdürlüğünün Say2000İ-KBS Uygulamaları sistemine geçişi gerçekleştirilmiştir.

İşyurdu müdürlüklerinin tamamında muhasebe verilerini girebilecek bilgisayar, tarayıcı ve yazıcı bulunmaktadır. Muhasebe uygulamalarının tamamı işyurdu müdürlüklerinde yapıldığı andan itibaren Uyap ve Say2000İ-KBS uygulamaları sistemiyle merkezden izlenebilmektedir.

İşyurtları kurumunun demirbaşına kayıtlı;

a) 179 adet değişik amaçlar için kullanılmakta olan farklı özelliklerde araç,

b) 38 adet adliye hizmet binası,

c) 115.954,96 m2 toplam alana sahip muhtelif yerlerde 45 adet arsa,

d) 5 mahalde 590 adet ceza infaz kurum personeli lojmanı,

e) 30 mahalde 605 adet Adalet Bakanlığı personeli lojmanı bulunmaktadır (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018).

2.12. İşyurtları Kurumlarında İşkolları

İşyurtları Kurumu bünyesinde ceza infaz kurumlarında uygulanmakta olan iş kollarını yedi ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; Endüstri Ürünleri, Elişi ürünleri, Tarım ve Hayvancılık Ürünleri, İnşaat ve Onarım İşleri, Hizmet Sektörü, Temizlik Hizmetleri ve Uygulamalı Sosyal Tesis İşletmeciliğidir.

2.12.1. Endüstri ürünleri işkolları

İşyurtları kurumunda endüstri alanında yapılan işkolları şunlardır:

-Mobilya Ağaç İşleri, Ambalaj Sandığı, Doğrama, Döşeme, Hızarcılık, Marangoz, Odunculuk,

-Tekstil, Çorap ve Trikotaj, Dokuma, Konfeksiyon, Terzi, Triko, Kravat, Havlu, Nevresim, Ayakkabı, Deri Cüzdan, Çanta-Kemer,

-Toner-Kartuş Dolum, Yazıcı Tamiri, Tabela-Serigrafi, Matbaa ve Cilt, Teneke ve Karton Kutu

-Alüminyum Doğrama, Parke Taşı-Beton Direk Demir Ürünleri,

-Yatak-Yastık-Yorgan,

-Unlu Mamuller Fırıncılık Ürünleri,

-Sabun-Deterjan

2.12.2. Elişi ürünleri işkolları

İşyurtları kurumunda elışı kapsamında yapılan işkolları şunlardır:

- Bakır, Sedef Kakma, Oltu Taşı,

- Mermer İşleme, Cam Süsleme, Süs Kabağı İşlemeciliği,

-Yapay Çiçek,

-Kıymetli Taş İşlemeciliği, Takı Tasarım,

- Dokuma Battaniye, Ağ Örne, Hamak, Halı, Kilim

-Çini-Seramik,

- Markazit, Gümüş İşleme Telkâri,

-Hediyelik Eşya Tablo-Resim,

-Ebru, Ebru Tablo, Ebru Kravat,

-Müzik Aletleri Yapımı,

2.12.3. Tarım ve hayvancılık ürünleri işkolları

İşyurtları kurumunda tarım hayvancılık alanında yapılan işkolları şunlardır:

-Besicilik: Büyükbaş Hayvan Besiciliği, Küçükbaş Hayvan Besiciliği, Kumes Hayvan Besiciliği,

- Arıcılık, İpek Böcekçiliği

-Süt ve Süt Ürünleri Ayran, Peynir, Tereyağı, Yoğurt, Süt

-Yumurta,

- Sera ve Canlı Çiçek, Fidecilik,

-Sebze ve Meyveler: Mantar, Meyve, Narenciye,

-Pirinç,

-Tahıl ve Yem Bitkileri,

-Et ve Et Ürünleri Kırmızı Et, Beyaz Et, Et Sucuğu

2.12.4. İnşaat ve onarım işleri

2.12.5. Hizmet sektörü

2.12.6. Temizlik hizmetleri

2.12.7. Uygulamalı sosyal tesis işletmeciliği

2.12.7.1. Konaklama ve restoran

1-Konya Hakimevi

2-Gökçeada Eğitim ve Dinlenme Tesisleri

3-Kızılcahamam Hakimevi

4-İzmir Karşıyaka Hakimevi

5-İzmir Bayraklı Sosyal Tesisleri

6-Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Adaletevi Sosyal Tesis İşletmeciliği

7-Dalaman Açık Ceza İnfaz Kurumu Sosyal Tesisleri

8-Bursa Hakimevi

9-Adana Açık Ceza İnfaz Kurumu Sosyal Tesisleri

2.12.7.2. Konaklama

1-Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu Sosyal Tesis İşletmeciliği

2-Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumu Sosyal Tesis İşletmeciliği

3-Amasra Adliye Misafirhanesi

2.12.7.3. Restoran

1-Ankara Şaşmaz Uygulamalı Sosyal Tesis İşletmeciliği

2-Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumu Sosyal Tesis İşletmeciliği

3-Bozüyük Açık Ceza İnfaz Kurumu Zeki Bayrak Uygulamalı Sosyal Tesis İşletmeciliği

4-Eskişehir Şehit İsmail Daler Sosyal Tesisleri

5-Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu Sosyal Tesisleri (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2018)

2.13. Dünyada İşyurtları Çalışmaları

Hükümlüleri topluma kazandırmak amacıyla Amerika, Hindistan, Fransa ve Yeni Zelenda'da ülkemizde işyurtları kapsamında yapılan çalışmalara benzer çalışmalar yapılmaktadır.

Amerika Birleşik Devletlerinde cezaevlerindeki işyurtları faaliyetleri kapsamında ceza infaz kurumları bünyesinde federal hükümetin ihtiyaç duyduğu ürünleri üretmek, tutuklu ve hükümlülere iş becerileri kazandırmak ve onları başıboşluktan alıkoymak için Federal Ceza İnfaz Kurumları İşyurtları Kurumu kurulmuştur. Bu kurum her ne kadar ceza infaz kurumları bünyesinde olsa da ülkemizin aksine çalışmalarını ceza infaz kurumlarından bağımsız bir şekilde yürütmektedir. İşyurtları kapsamında sekiz ayrı işkolunda çalışmalar yapılmaktadır. İşyurtları Kurumu tarafından üretilen ürünler federal hükümet kapsamındaki yürütme kuruluşlarında satılmaktadır (CTE, 2015).

Hindistan'da ise işyurtları kapsamında Deburma Ceza İnfaz Kurumunda hükümlüler çağrı merkezinde çalışmaktadır. Fransa da ise İşyurtları kapsamında endüstri ürünleri ve ev eşyaları üretimi yapılmaktadır. Yeni Zelenda da işyurtları kapsamında hükümlüler tarımsal alanda çalıştırılmaktadır (CTE, 2015).

2.14. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda işyurdu faaliyetleri bünyesinde onbir farklı işkolunda çalışmalar yürütülmektedir. Bunlar; fırın atölyesi, kantin, çay ocağı, kafeterya(sosyal tesis), terzi(ütü-tamirat işleri), inşaat ve onarım işkolu, temizlik işkolu, yediemin işkolu, fotokopi işkolu, kuaför işkolu ve baklava üretim atölyesidir.

2.14.1. Fırın atölyesi

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunun fırın işkolu bünyesinde, ekmek ve simit-poğaçaya üretimi yapılmaktadır.

2.14.2. Kantin

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunun kantin işkolu bünyesinde 4 adet kantini bulunmaktadır. Bunlar;

1-Adliye Kantin

2-Nizamiye kantin

3-Halk girişi kantin

4-Adliye Lojmanları kantini

Şekil 1. Gaziantep Adliyesi Kantini (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

Şekil 2. Beykent Hâkim-Savcı Lojmanı Kantini (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

2.14.3. Çay ocağı

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunun çay ocağı işkolu bünyesinde 7 adet çay ocağı bulunmaktadır. Bunlar;

1-Nizamiye ay ocağı

2-Kurum ay ocağı

3-Bölge İdare Mahkemesi ay ocağı

4-Gaziantep Adliyesi 1 numaralı çay ocağı

5-Gaziantep Adliyesi 2 numaralı çay ocağı

6-Gaziantep Adliyesi 3 numaralı çay ocağı

7-Gaziantep Adliyesi 4 numaralı çay ocağı

Şekil 3. Adliye ay Ocağı (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

2.14.4. Kafeterya(Sosyal tesis)

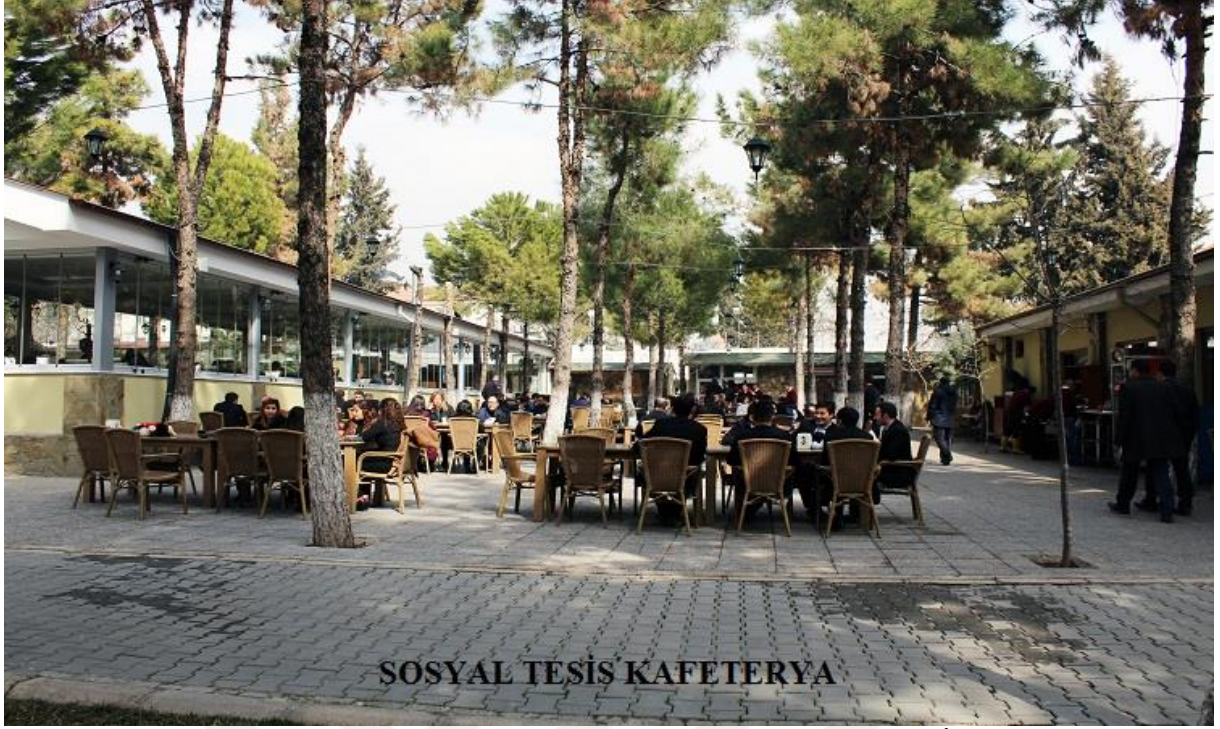
Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunun restoran işkolu bünyesinde 2 adet restoranı bulunmaktadır. Bunlar;

1-Kafeterya döner

2-Nizamiye Kafeterya

Şekil 4. Sosyal Tesis(Nizamiye Kafeterya) (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

Şekil 5. Sosyal Tesis(Nizamiye Kafeterya) (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

2.14.5. Terzi(Ütü ve tamirat işleri)

2.14.6. İnşaat ve onarım işkolu

Şekil 6. İnşaat ve Onarım Atölyesi (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

2.14.7. Temizlik işkolu

GAZİANTEP ADLİYESİ TEMİZLİK İŞ KOLU

Şekil 7. Gaziantep Adliyesinde Temizlik Yapan Hükümlü ve Tutuklular (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

GAZİANTEP ADLİYESİ TEMİZLİK İŞ KOLU

Şekil 8. Gaziantep Adliyesinde Temizlik Yapan Hükümlü ve Tutuklular (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

2.14.8. Yediemin işkolu

2.14.9. Fotokopi işkolu

2.14.10. Kuaför

Şekil 9. Gaziantep Adliyesinde Bulunan Kuaför Salonu (Gaziantep Açık C.İ.K, 2017).

2.14.11. Baklava üretim atölyesi

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğünce kurulan baklava üretim atölyesinde hükümlü ve tutuklulara; tesisin hijyeni, gıda güvenliği, gıda güvenliğinin sağlanmasında kullanılan sistemler, gıda üretiminde Gıda Kodeksinin önemi, gıda üretiminde hammadde seçimi ve saklanması, baklava çeşitleri ve baklavanın üretimi konularında uzman kişiler tarafından meslek eğitimi verilmektedir.

Hiçbir katkı maddesi kullanılmadan tamamen doğal olarak imal edilen baklavalara İşyurtları Kurumu satış mağazalarında ve işyurtları tarafından düzenlenen fuarlarda satışa sunulmaktadır.

Şekil 10. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu Baklava Atölyesinde Üretilen Baklava (İYDB, 2017).

Şekil 11. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu Baklava Atölyesinde Üretim Yapan Hükümlü/Tutuklu (İYDB, 2017).

Şekil 12. Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu Baklava Atölyesinde Üretim Yapan Hükümlü/Tutuklu (İYDB, 2017).

3. MATERYAL VE METOD

3.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de ilk olma özelliğine sahip olan bu tez çalışması kapsamında, Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu’nun İş yurtlarında çalışan hükümlülerden 180 kişilik bir grubun karşılaştıkları iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları, iş kazaları ve meslek hastalıkları hakkındaki bilgilerinin toplanması ve iş sağlığı ve güvenliği konusundaki davranış ve bilgi düzeylerinin ölçülmesidir.

Bu çalışmanın amacı, iş sağlığı ve güvenliği alanında yaşanan gelişmelerin cezaevlerine yansımalarının incelenmesi, cezaevlerinin iş yurtlarında çalıştırılan hükümlülerin karşılaştıkları iş kazaları ve meslek hastalıkları hakkında bilgi toplanması, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki davranış ve bilgi düzeylerinin ölçülmesidir. Türkiye’de ilk kez yapılan bu çalışma kapsamında, çalışanlardan anket formu doldurmaları istenmiş ve görüşmelerde doldurulan anket sonuçları ışığında cezaevleri iş yurtlarında çalıştırılan hükümlülerin iş sağlığı güvenliği konusundaki bilgilerinin düzeyi ve eksiklikleri belirlenerek çalışanlara uygulanacak eğitimleri araştırma kapsamında ilerletmek amaçlanmıştır.

3.2. Araştırma Önemi

İş kazaları ve meslek hastalıkları çalışanların ve işverenlerin önemli kayıplarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Daha güvenilir bir şekilde çalışmayı sağlayabilmek için ilk önce insanların iş sağlığı ve güvenliğine bakış açılarını, yaklaşımlarını ve bilgi düzeylerini bilmek büyük önem taşımaktadır. Ceza infaz kurumlarında işyurtları altında yapılan çalışmaların artması ve çalışan hükümlü sayısının çok olması nedeniyle iş kazalarının yaşanma ihtimalinin yüksek olması işyurtları bünyesinde iş sağlığı ve güvenliğinin önemini artırmaktadır.

İş Kanunu (6331 sayılı) ile İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili parçalı düzenlemeler bir başlık altında toplanmış bulunmaktadır. Yeni yasa ile birçok yenilik ve değişikliklerde getirilmiştir. Getirilen bu yeniliklerin çalışanlara yansımalarının ne düzeyde olduğu bilinmediğinden ölçülmesi ihtiyacı duyulmaktadır. Bu araştırma, bu alanda yapılmış

çalışmalarda ilk olma özelliğine sahip olması dolayısıyla bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutması araştırmanın önemini daha da artırmaktadır.

3.3. Araştırma Yöntemi ve Kapsamı

Bu tez çalışmasında, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili literatür araştırması yapılmış, iş sağlığı ve güvenliği konusunda amaca özel ilk kanun olan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile önceki düzenlemeler kıyaslanmış ve bu hususta anket uygulaması yapılmıştır. Anket çalışmasıyla; eğitim seviyesine İSG konusu arasındaki ilgi, İSG eğitimi seviyesi ile bu hususta bilgi sahibi olma arasındaki ilgi, İSG eğitimi ile meslek hastalığına yakalanma ve iş kazasına maruz kalma arasındaki ilgiye dair hipotezler araştırılmıştır.

Bu tez araştırması Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunun İşyurtları bünyesinde bulunan işletme ve atölyelerinde çalıştırılan hükümlülerden 180 kişiye Kasım–Aralık 2017 tarihleri arasında, geçerlilik ve güvenilirlik testleri yapılmış olan anket yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır.

Kullanılan anket değerlendirmesi SPSS (IBM SPSS Statistics 21) programı ile gerçekleştirilmiştir. Anket iki ana kısımdan oluşmakta olup birinci kısım yaş, doğum yeri, eğitim durumu vb. gibi çalışan hükümlülerin demografik bilgilerini ölçmeye yönelik genel sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımda ise İş sağlığı ve güvenliği ve 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır.

3.4. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Bu çalışma kapsamında hazırlanan anket Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklulara bu hükümlü ve tutuklulardan da sadece işyurtları çalışmaları kapsamında çalıştırılmakta olan hükümlü ve tutuklulara uygulanmıştır. Hazırlanan anket işyurtları kapsamında çalıştırılmakta olan hükümlü ve tutuklulardan izinli olup ailesini ziyarete gitmiş olanlar veya eğitim dolayısıyla kurumda bulunmayanlara uygulanamamış bunlar dışında olup kurumda hazır bulunan işyurtları kapsamında çalıştırılan 180 hükümlü ve tutukluya uygulanabilmiştir. İşyurtları bünyesinde 180'den fazla işkolu bulunmakta olup bunlardan Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurtları Kurumu bünyesinde yapılmakta olan 11 tanesi incelenebilmiştir. Araştırmanın en büyük kısıtı; ülke genelinde değil, Gaziantep ili

özelinde yapılmış olmasıdır. Bu nedenle ilerdeki benzer araştırmalarla teyit edilmesi araştırmanın güvenilirliğini artıracaktır. 18 yaş altındaki mahkûmların bulunmaması da diğer önemli kısıttır. 18 yaş altı hükümlü ve tutuklular içinde benzer bir çalışmanın yapılması önerilmektedir.

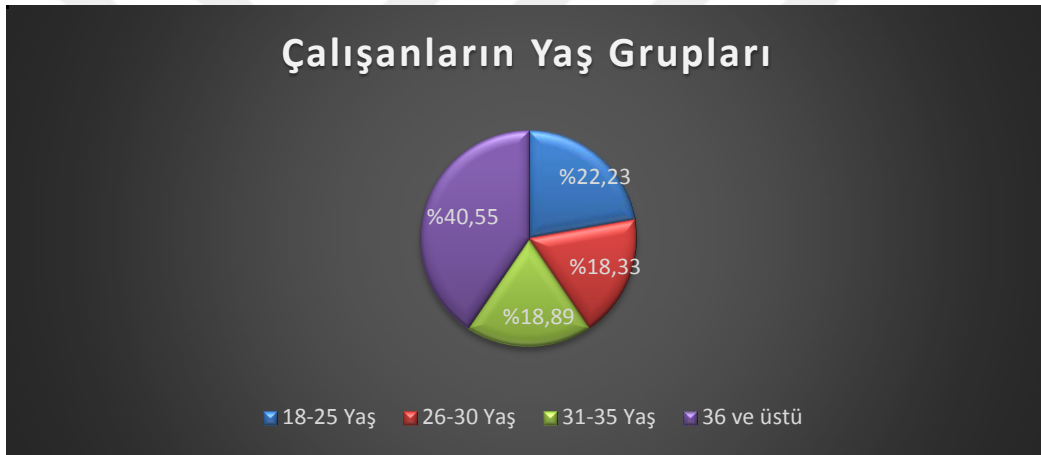
4. BULGULAR

4.1. Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde anket çalışması sonuçları neticesinde SPSS 21 istatistik veri analizi programı ile elde edilen bulgular ve değerlendirmeler aktarılmaktadır. SPSS programı ile yapılan güvenilirlik analizi sonucu $\alpha=0,752$ gibi güvenilir sayılan bir değer çıkmıştır.

4.2. Demografik Özellikler

Araştırmanın bu bölümünde ceza infaz kurumlarında bulunan atölyelerde çalışan işçilerin demografik bilgilerinin veri sonuçları aktarılmaktadır.

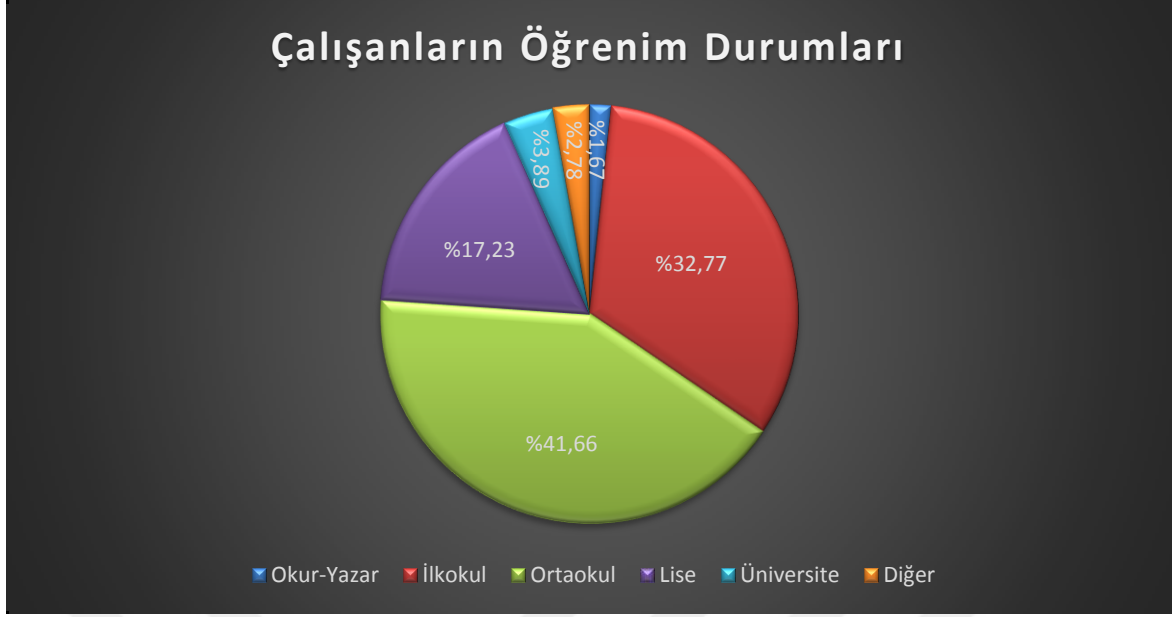

Şekil 13. Çalışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Tablo 4. Çalışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Yüzde %	Frekans
18-25 Yaş	22,23	40
26-30 Yaş	18,33	33
31-35 Yaş	18,89	34
36 ve üstü	40,55	73

Gaziantep Açık Ceza infaz kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin yaş gruplarına göre dağılımı Şekil 13'de görülmektedir. Bu çalışmaya göre çalışanların çoğunluğu 73 kişi ile %40.55 36 yaş ve üzeridir. Bunu takiben 18-25 yaş grubu 40 kişi ile %22.23, 26-30 yaş grubu 33 kişi ile %18.33 ve 31-35 yaş grubu 34 kişi ile %18.89 yüzdelerine sahiptir.

Şekil 14. Çalışanların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları

Tablo 5. Çalışanların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları

	Yüzde %	Frekans
Okur-Yazar	1,67	3
İlkokul	32,77	59
Ortaokul	41,66	75
Lise	17,23	31
Üniversite	3,89	7
Diğer	2,78	5

Gaziantep Açık Ceza infaz kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin öğrenim durumlarına göre dağılımı Şekil 14 'de görülmektedir. Bu çalışmaya göre çalışanların çoğunluğu 75 kişi ile %41.66 ortaokul mezunudur. Bunu takiben ilkokul mezunu 59 kişi ile %32,77, lise mezunu 31 kişi ile %17,23, üniversite mezunu 7 kişi ile %3,89,diğer diye tabir edilen eğitim durumları 5 kişi ile %2,78 ve okur-yazar 3 kişi ile %1,67 yüzdelerine sahiptir. Araştırmaya katılan hükümlü ve tutukluların büyük çoğunluğunun eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir. Bu durum eğitim seviyesiyle suç işleme oranının ters orantılı olduğu düşüncesini doğrular niteliktedir. Aynı zamanda eğitilmiş kişilere iş öğretimi daha kolay olacağından eğitim arttıkça verim ve iş kalitesi artacaktır.

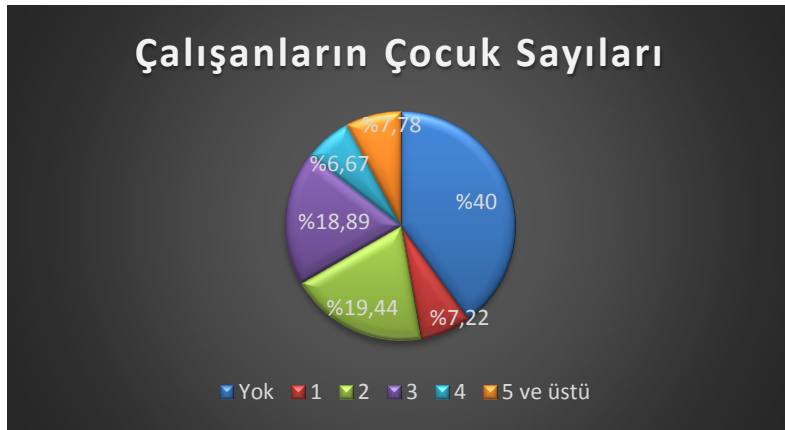

Şekil 15. Çalışanların Medeni Durumları

Tablo 6. Çalışanların Medeni Durumları

	Yüzde %	Frekans
Bekâr	40	72
Evli	60	108

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin medeni durumlarına göre dağılımı Şekil 15’de görülmektedir. Bu çalışmaya göre çalışanların çoğunluğu 108 kişi ile %60 evli olanlardır. Bekâr olan hükümlüler ise 72 kişi ile %40 orana sahiptir.

Şekil 16. Çalışanların Çocuk Sayıları

Tablo 7. Çalışanların Çocuk Sayıları

	Yüzde %	Frekans
Yok	40	72
1	7,22	13
2	19,44	35
3	18,89	34
4	6,67	12
5 ve üstü	7,78	14

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin çocuk sayılarına göre dağılımı Şekil 16'da görülmektedir. Bu çalışmaya göre çalışanların çoğunluğu 72 kişi ile %40 çocuğu olmayanlardır. Bunu takiben 2 çocuğu olanlar 35 kişi ile %19,44, 3 çocuğu olanlar 34 kişi ile %18,89, 5 ve üstü çocuğu olanlar 14 kişi ile %7,78, 1 çocuğu olanlar 13 kişi ile %7,22 ve 4 çocuğu olanlar 12 kişi ile %6,67 yüzdelerine sahiptir

Şekil 17. Çalışanların Çalışma Süreleri

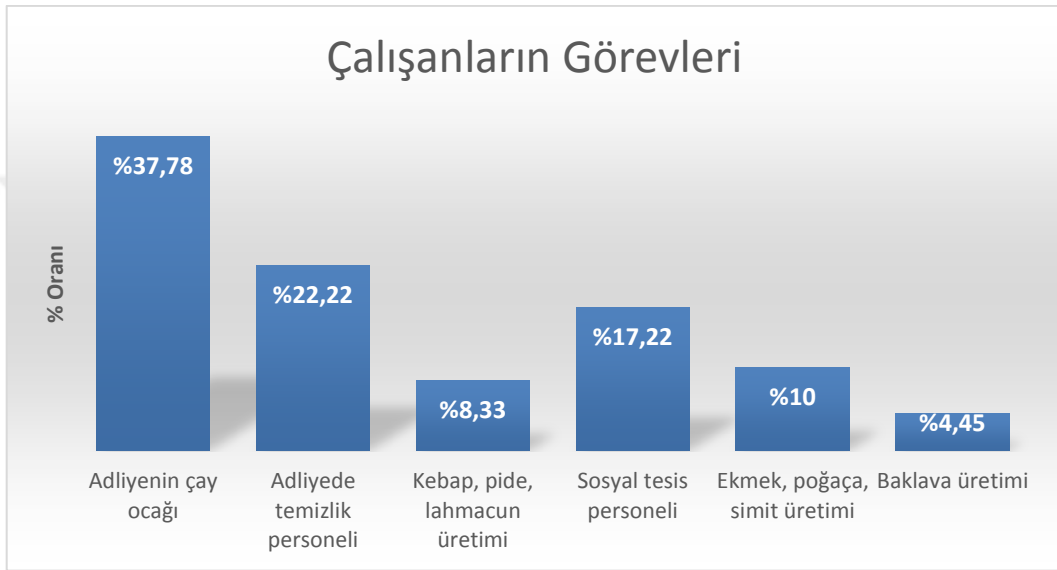
Tablo 8. Çalışanların Çalışma Süreleri

	Yüzde%	Frekans
0-3 Ay	36,66	66
3-6 Ay	16,67	30
6 Ay-1 Yıl	22,78	41
1-3 Yıl	22,22	40
3-6 Yıl	1,67	3

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin çalışma sürelerine göre dağılımı Şekil 17'de görülmektedir. Bu çalışmaya göre çalışanların çoğunluğu 66 kişi ile %36,66 0-3 aydır çalışanlardır. Bunu takiben 6 ay-1 yıl

arası çalışanlar 41 kişi ile %22,78, 1-3 yıldır çalışanlar 40 kişi ile %22,22, 3-6 aydır çalışanlar 30 kişi ile %16,67, 3-6 yıldır çalışanlar 3 kişi ile %1,67 yüzdelere sahiptir.

Açık ceza infaz kurumlarında en fazla 6 yıla kadar cezası olan veya cezasından maksimum 6 yılı kalanlar bulunduğundan sirkülasyon fazla olmaktadır. Bu nedenle 0-3 aydır çalışan sayısı daha fazla olmaktadır. Sürekli doğan yeni istihdamlar, tecrübesiz ve eğitimsiz kişilerin oryantasyon sürecinde iş kazalarına maruz kalma ihtimallerini yükseltmektedir. Hükümlü ve tutuklulara iş başı eğitimleri verilmesi faydalı olacaktır.

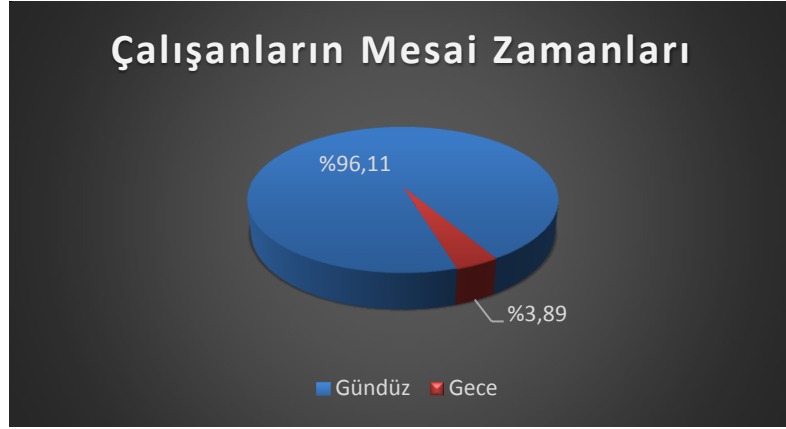
Şekil 18.Çalışanların Görevleri

Tablo 9. Çalışanların Görevleri

Görev	Yüzde %	Frekans
Adliyenin çay ocağı	37,78	68
Adliyede temizlik personeli	22,22	40
Kebap, pide, lahmacun üretimi	8,33	15
Sosyal tesis personeli	17,22	31
Ekmek, poğaç, simit üretimi	10	18
Baklava üretimi	4,45	8

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin çalıştırıldıkları birimlere göre dağılımı Şekil 18’de görülmektedir. Bu çalışmaya göre çalışanların çoğunluğunu 68 kişi ile %37,78 adliyenin çay ocağında çalışanlar oluşturmaktadır. Bunu takiben adliyede temizlik personeli olarak çalışanlar 40 kişi ile %22,22, sosyal tesis personeli olarak çalışanlar 31 kişi ile %17,22, ekmek, poğaç ve simit üretiminde çalışanlar 18 kişi ile %10, kebab, pide ve lahmacun üretiminde çalışanlar 15 kişi

ile %8,33 ve baklava üretiminde çalışanlar 8 kişi ile %4,45 yüzdelere sahiptir. Verilere göre kalifiye işlerde çalışan sayısının daha az olduğu görülmektedir. Görevlendirmelerin çoğunlukla özel bir birikim ve deneyim istemeyen işlerde yapıldığı görülmektedir.

Şekil 19. Çalışanların Mesai Zamanları

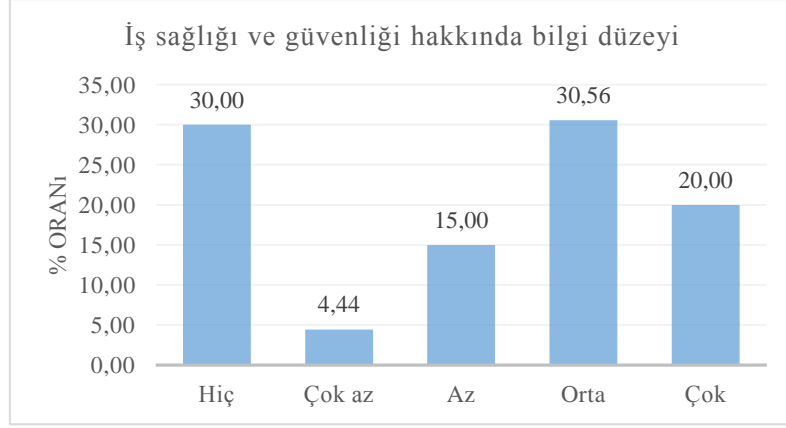
Tablo 10. Çalışanların Mesai Zamanları

	Yüzde %	Frekans
Gündüz	96,11	173
Gece	3,89	7

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin mesai zamanlarına göre dağılımı Şekil 19’da görülmektedir. Bu çalışmaya göre çalışanların çoğunluğu 173 kişi ile %96,11 gündüz çalışanlardır. Gece çalışanlar ise 7 kişi ile %3,89 yüzdeye sahiptir. Açık ceza infaz kurumları işyurdu çalışmalarının büyük bölümünü hizmet sektörü oluşturduğundan dolayı mesai saatleri çoğunlukla gündüz vakitlerindedir.

4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Bilgiler

Araştırmanın bu bölümünde ceza infaz kurumlarında bulunan atölyelerde çalışan işçilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgilerinin veri sonuçları aktarılmaktadır.

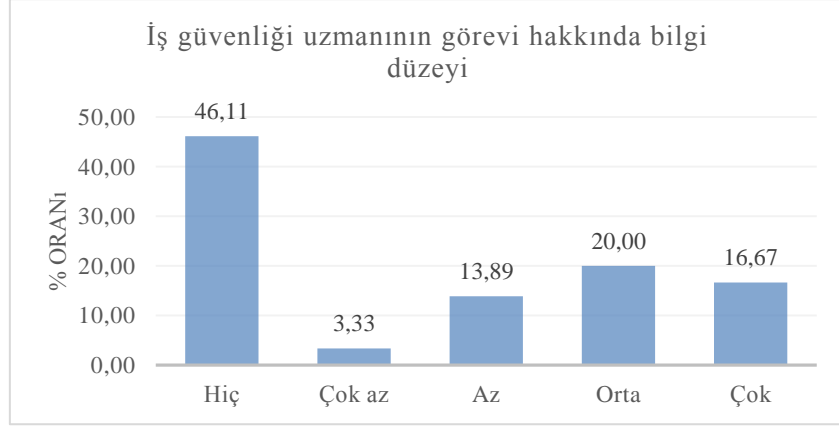

Şekil 20. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 11. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Hiç	30,00	54
Çok az	4,44	8
Az	15	27
Orta	30,56	55
Çok	20,00	36

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “İş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 20’de görülmektedir. Buna göre büyük çoğunluğu 55 kişi ile %30,56’sı orta cevabını vermesine karşılık 54 kişi ile %30’u İSG hakkında hiç bilgisi olmadığını beyan etmiştir. Bunlarla birlikte 36 kişi ile %20’si çok, 27 kişi ile %15’i az ve 8 kişi ile %4,44’ü çok az cevabını vermiştir. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Ceza infaz kurumlarının 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamı dışında olmasından dolayı çalışanların konu hakkında bilgi edinme ihtimallerinin mevcut çalışma ortamında mümkün olmadığı görülmektedir. Toplum entegrasyonunun hızlandırılması için İSG eğitimlerinin verilmesi önem arz etmektedir.

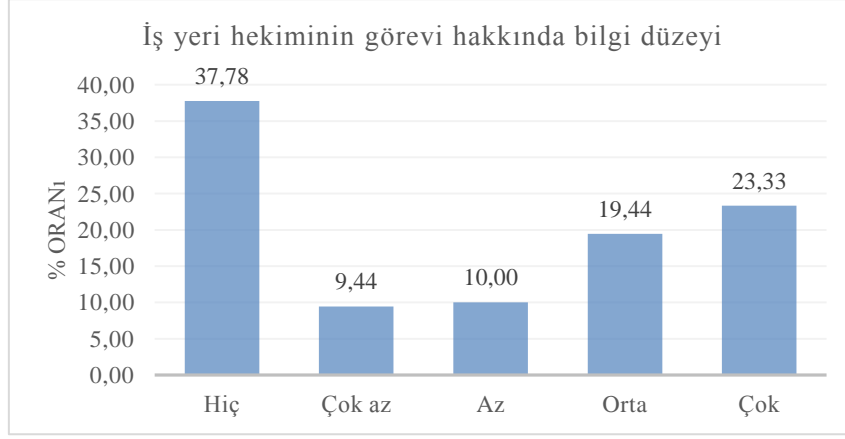

Şekil 21. Çalışanların İş Güvenliği Uzmanının Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 12. Çalışanların İş Güvenliği Uzmanının Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi

Bilgi Düzeyi	Yüzde %	Frekans
Hiç	46,11	83
Çok az	3,33	6
Az	13,89	25
Orta	20,00	36
Çok	16,67	30

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “İş güvenliği uzmanının görevi hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 21’de görülmektedir. Buna göre ankete katılan işçilerin 83 kişi ile %46,11’inin iş güvenliği uzmanının ne görev yaptığı hakkında bilgisi olmadığı görülmektedir. Ayrıca iş güvenliği uzmanının görevi hakkında bilgi düzeyinin 36 kişi ile %20’si orta, 30 kişi ile %16,67’si çok, 25 kişi ile %13,89’u az ve 6 kişi ile %3,33’ü çok az olduğu cevabını vermişlerdir. Ceza infaz kurumlarının 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamı dışında olmasından dolayı, çalışanlar iş güvenliği eğitimleri, risk analizi hazırlanma süreçleri gibi iş güvenliği faaliyetlerine tanıklık edememektedirler. Bu eksiklikler göz önünde bulundurularak ilerleyen yıllarda ceza infaz kurumlarının 6331 sayılı kanun kapsamına alınarak, iyileştirmeler yapılması gerekmektedir.

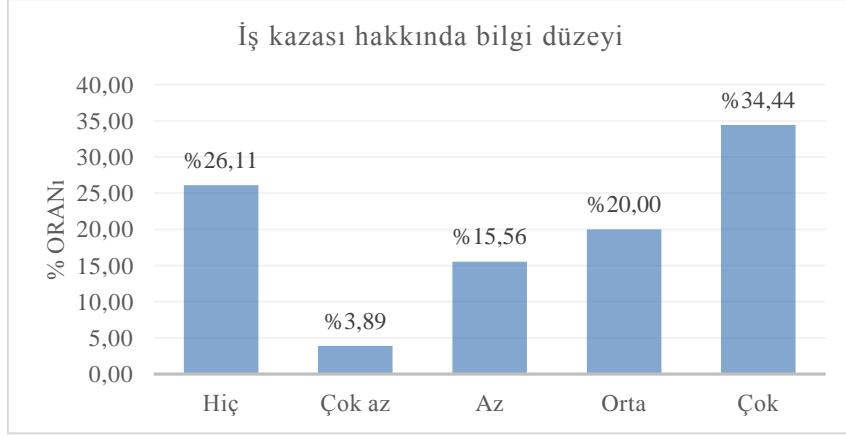

Şekil 22. Çalışanların İş Yeri Hekiminin Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 13. Çalışanların İş Yeri Hekiminin Görevi Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Hiç	37,78	68
Çok az	9,44	17
Az	10,00	18
Orta	19,44	35
Çok	23,33	42

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “İş yeri hekiminin görevi hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 22’de görülmektedir. Ankete katılanların cevaplarına göre büyük çoğunluğu %37,78 ile hiç cevabını vermişlerdir. Buna göre iş güvenliği uzmanının görevi hakkında bilgi seviyesi gibi işyeri hekiminin görevi hakkında bilgi seviyesinin de düşük olduğu görülmektedir. Çalışanların büyük çoğunluğunun işyeri hekiminin görevi konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmamaları, yaptıkları işler sırasında sağlık yönünden maruz kalabilecekleri mesleki riskler hakkında bilgi sahibi olma ihtimalini azaltmaktadır.

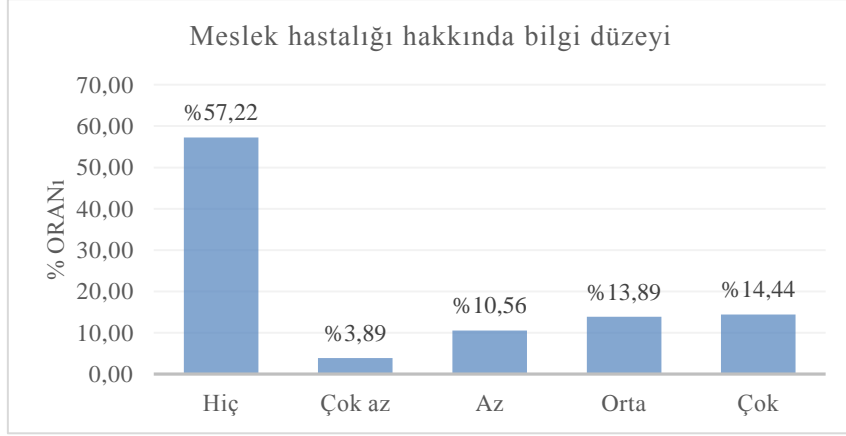

Şekil 23. Çalışanların İş Kazası Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 14. Çalışanların İş Kazası Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Hiç	26,11	47
Çok az	3,89	7
Az	15,56	28
Orta	20,00	36
Çok	34,44	62

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “İş kazası hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 23’de görülmektedir. Araştırmaya katılan çalışanların iş kazası hakkında bilgi seviyelerinin 62 kişi ile %34,44 oranında çok olduğu görülmektedir. Ayrıca 47 kişi ile %26,11’i hiç, 36 kişi ile %20’si orta, 28 kişi ile %15,56’sı az ve 7 kişi ile %3,89’u çok az cevabını vermiştir. Çalışanlar eğitim seviyelerinin düşük olması ve iş güvenliği faaliyetleri hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmamalarına rağmen iş kazası hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bunun çok güvenilir bir sonuç olmadığı düşünülmektedir. Anketin 13.Sorusundaki “Ramak kala olaylar” için yaklaşık %60’ının hiç bilgisinin olmadığını, %13’lük kısmının ise çok az bilgisinin olduğunu belirtmesi yukarıdaki görüşü desteklemektedir.

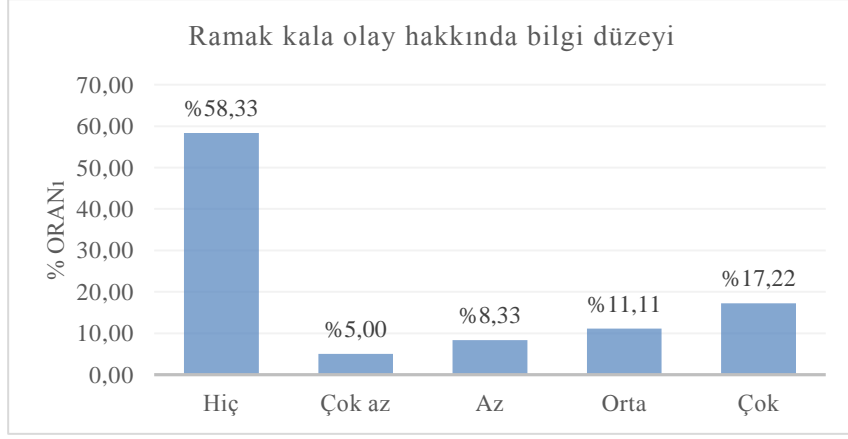

Şekil 24. Çalışanların Meslek Hastalığı Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 15. Çalışanların Meslek Hastalığı Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Hiç	57,22	103
Çok az	3,89	7
Az	10,56	19
Orta	13,89	25
Çok	14,44	26

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Meslek hastalığı hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 24’de görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılanlarının büyük çoğunluğunun meslek hastalığı hakkında bilgilerinin olmadığı görülmektedir. Bu sebeple yaşanabilecek hastalıkların, yapılan işin niteliğinden ve tekrarlanan sebeplerden mi yoksa günlük yaşantısında maruz kaldığı etkenlerden mi kaynaklandığı hakkında farkında olamama durumu ortaya çıkmaktadır.

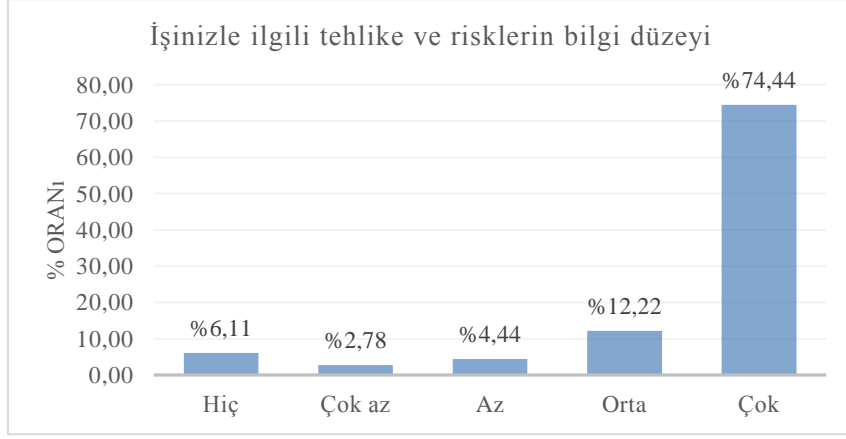

Şekil 25. Çalışanların Ramak Kala Olay Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 16. Çalışanların Ramak Kala Olay Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Hiç	58,33	105
Çok az	5,00	9
Az	8,33	15
Orta	11,11	20
Çok	17,22	31

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Ramak kala olay hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 25’de görülmektedir. Araştırmaya katılan hükümlü ve tutuklular ramak kala olayın ne olduğunu bilmediklerini ve daha önce böyle bir şeyi hiç duymadıklarını beyan etmişlerdir. Ramak kala olay hakkında bilgi sahibi olma oranının düşük olmasından dolayı, çalışanlar iş kazası yaşanmadan sonuçlanan ramak kala durumların ayrımını yapamamaktadır. Bu durum gerekli önlemlerin alınması konusunda yetkililere düzenleyici ve önleyici faaliyet talebinde bulunulmadığını göstermektedir.

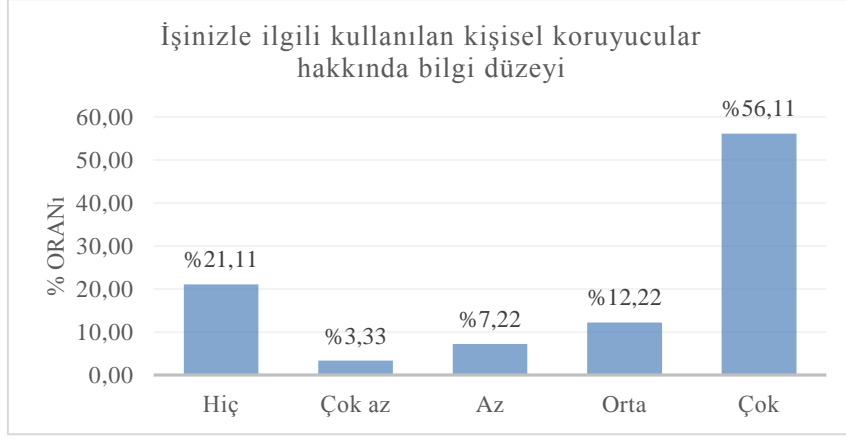

Şekil 26. Çalışanların İşleri İle İlgili Tehlike ve Riskler Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 17. Çalışanların İşleri İle İlgili Tehlike ve Riskler Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Hiç	6,11	11
Çok az	2,78	5
Az	4,44	8
Orta	12,22	22
Çok	74,44	134

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “İşinizle ilgili tehlike ve riskleri ne düzeyde biliyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 26’da görülmektedir. Buna göre 134 kişi ile %74,44’ü çok, 22 kişi ile %12,22’si orta, 11 kişi ile %6,11’i hiç, 8 kişi ile %4,44’ü az ve 5 kişi ile %2,78’i çok az cevabını vermiştir. Buradan çalışanların İSG hakkında kısmen bilgileri olmasına rağmen işlerinde karşılaşılabilecekleri tehlike ve riskler ile ilgili yeterli bilgiye uygulamalar ve deneyim sebebiyle sahip oldukları görülmektedir.

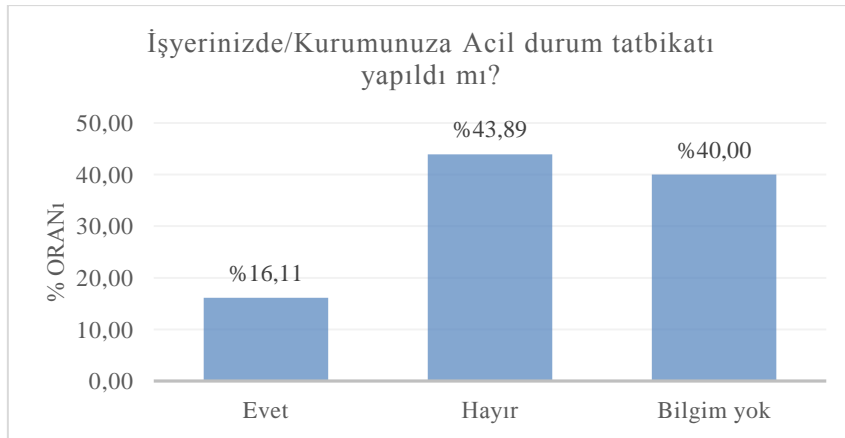

Şekil 27. Çalışanların İşlerinde Kullandıkları Kişisel Koruyucular Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 18. Çalışanların İşlerinde Kullandıkları Kişisel Koruyucular Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Hiç	21,11	38
Çok az	3,33	6
Az	7,22	13
Orta	12,22	22
Çok	56,11	101

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “İşinizle ilgili kullanılan kişisel koruyucu donanımlar hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 27’de görülmektedir. Buna göre 101 kişi ile %56,11’i çok, 38 kişi ile %21,11’i hiç, 22 kişi ile %12,22’si orta, 13 kişi ile %7,22’si az ve 6 kişi ile %3,33’ü çok az cevabını vermiştir.

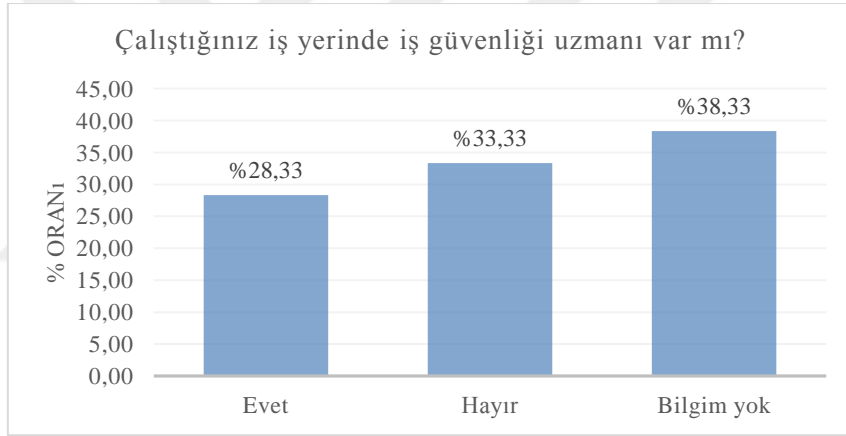

Şekil 28. İşyerinde/Kurumda Acil Durum Tatbikatı Yapılıp Yapılmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 19. İşyerinde/Kurumda Acil Durum Tatbikatı Yapılıp Yapılmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	16,11	29
Hayır	43,89	79
Bilgim yok	40,00	72

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “işyerinizde/kurumunuzda acil durum tatbikatı yapıldı mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 28’de görülmektedir. Buna göre azınlıkta olan %16,11’i evet cevabını verirken, büyük çoğunluğu %43,89 oranında hayır cevabını ve buna çok yakın olarak %40,00’ı da bilgim yok cevabını vermiştir. Çalışanların herhangi bir acil durumda ne yapacağı konusunda bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

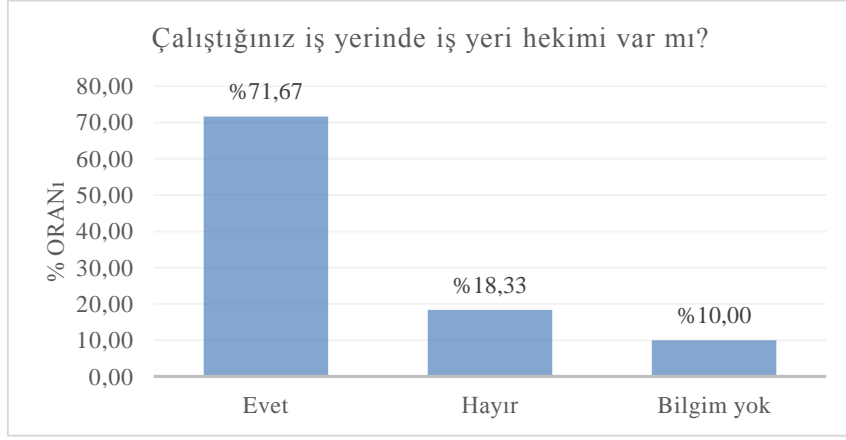
Şekil 29. Çalışanların İşyerinde İş Güvenliği Uzmanı Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 20. Çalışanların İşyerinde İş Güvenliği Uzmanı Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	28,33	51
Hayır	33,33	60
Bilgim yok	38,33	69

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Çalıştığınız işyerinde iş güvenliği uzmanı var mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 29’da görülmektedir. Buna göre bu soruya 69 kişi ile %38,33’ü

bilgim yok, 60 kişi ile %33,33'ü hayır cevabını verirken, 51 kişi ile %28,33'ü evet cevabını vermiştir.

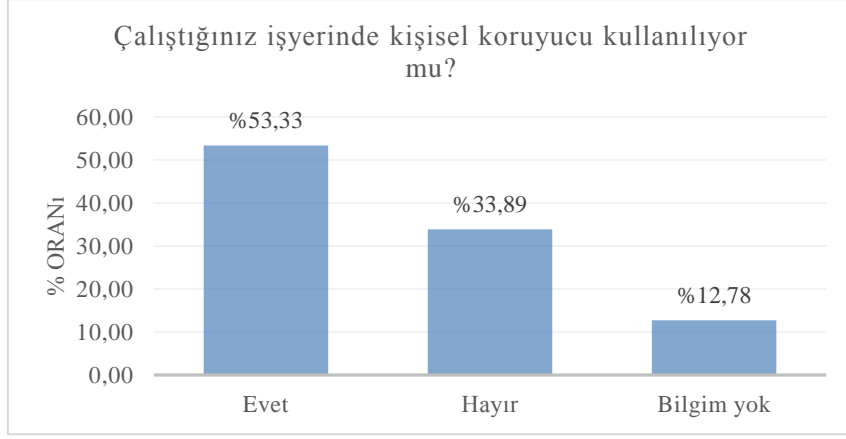

Şekil 30. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde İş Yeri Hekimi Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 21. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde İş Yeri Hekimi Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	71,67	129
Hayır	18,33	33
Bilgim yok	10,00	18

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Çalıştığınız işyerinde işyeri hekimi var mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 30’da görülmektedir. Verilen cevaplara göre işyerinde işyeri hekimi olduğu beyan edilmiştir. Anket düzenleme aşamasında mahkûmlarla yapılan birebir görüşmelerde ceza infaz kurumları revirlerinde hizmet veren hekimlerin İH olarak algılandığı tespit edilmiştir. Yine de kurumda hekim bulunması herhangi bir kaza anında; zamanında ve doğru müdahale imkânı sağlayabileceğinden İSG açısından önemli bir unsurdur.

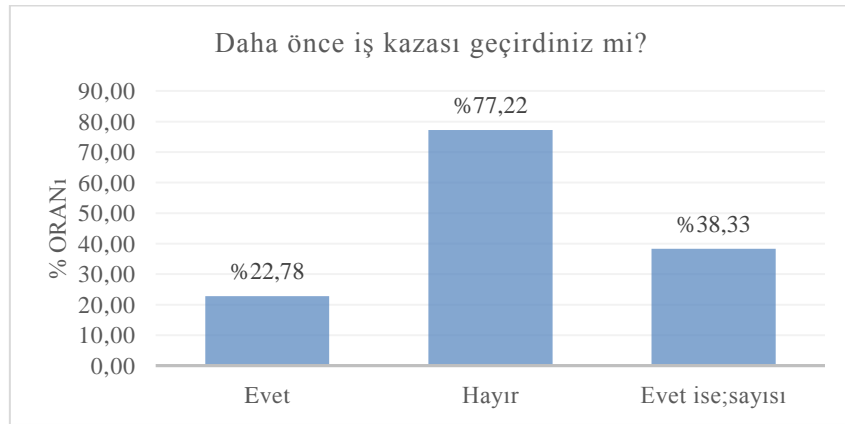

Şekil 31. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde Kişisel Koruyucu Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 22. Çalışanların Çalıştıkları İşyerinde Kişisel Koruyucu Olup Olmadığı Hakkında Bilgi Düzeyi

Kategori	Yüzde %	Frekans
Evet	53,33	96
Hayır	33,89	61
Bilgim yok	12,78	23

Gaziantep Açık Ceza infaz kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Çalıştığınız işyerinde kişisel koruyucu donanım kullanılıyor mu?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 31’de görülmektedir. Buna göre 96 kişi ile %53,33 işyerinde kişisel koruyucu donanım kullanıldığını söylerken 61 kişi ile %33,89 işyerinde kişisel koruyucu donanım kullanılmadığını söylemiş olup 23 kişi ile %12,78’inin ise bilgisi olmadığını söylediği görülmektedir.

Şekil 32. Çalışanlardan İş Kazası Geçirenler

Tablo 23. Çalışanlardan İş Kazası Geçirenler

	Yüzde %	Frekans
Evet	22,78	41
Hayır	77,22	139
Evet ise; geçirilen kaza sayısı	38,33	69

Gaziantep Açık Ceza infaz kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Daha önce iş kazası geçirdiniz mi?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 32’de görülmektedir. Buna göre büyük çoğunluğunun %77,22 ile iş kazası geçirmediği, %22,78’inin ise iş kazası geçirdiği görülürken, iş kazası geçirenlerin geçirmiş olduğu kaza sayısı 69 ile %’38,33 olduğu görülmektedir.

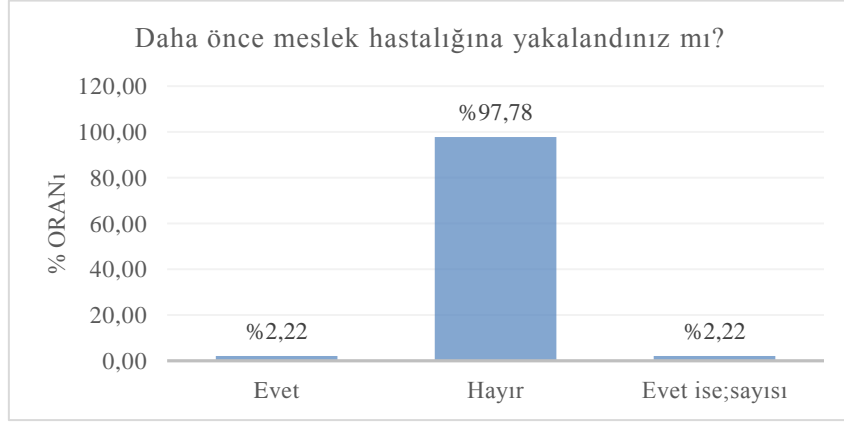
Şekil 33. Çalışanlardan Ramak Kala Olay Yaşayanlar

Tablo 24. Çalışanlardan Ramak Kala Olay Yaşayanlar

	Yüzde %	Frekans
Evet	18,33	33
Hayır	81,67	147
Evet ise; sayısı	37,78	68

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Daha önce ramak kala olay yaşadınız mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 33’de görülmektedir. Buna göre %81,33’ü hayır, %18,33’ü evet cevabını verirken, evet cevabı verenlerin yaşamış olduğu ramak kala olay sayısı 68 ile %37,78 görülmektedir. Ramak kala olay hakkında bilgi sahibi olma oranının düşük olmasından

dolayı, çalışanlar iş kazası yaşanmadan sonuçlanan ramak kala durumların ayrımını yapamamaktadır.

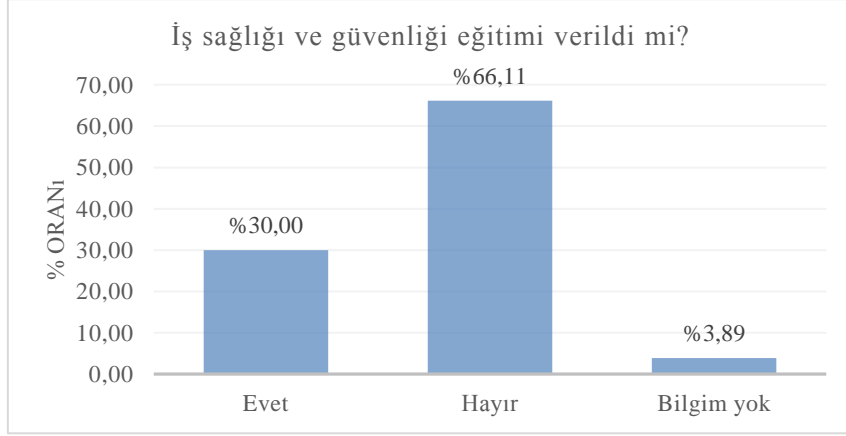

Şekil 34. Çalışanlardan Meslek Hastalığına Yakalananlar

Tablo 25. Çalışanlardan Meslek Hastalığına Yakalananlar

	Yüzde %	Frekans
Evet	2,22	4
Hayır	97,78	176
Evet ise; sayısı	2,22	4

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “Daha önce meslek hastalığına yakalandınız mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 34’de görülmektedir. Buna göre çalışanlardan %97,78’i hayır, 4 kişi ile %2,22’si evet cevabını verirken, evet cevabı verenlerin yakalanmış olduğu meslek hastalığı sayısı 4 ile %2,22’dir. Çalışanlar yaşanabilecek hastalıkların, yapılan işin niteliğinden ve tekrarlanan sebeplerden mi yoksa günlük yaşantısında maruz kaldığı etkenlerden mi kaynaklandığı hakkında farkında olamadıkları görülmektedir.

Şekil 35. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Hakkında Bilgi Düzeyi

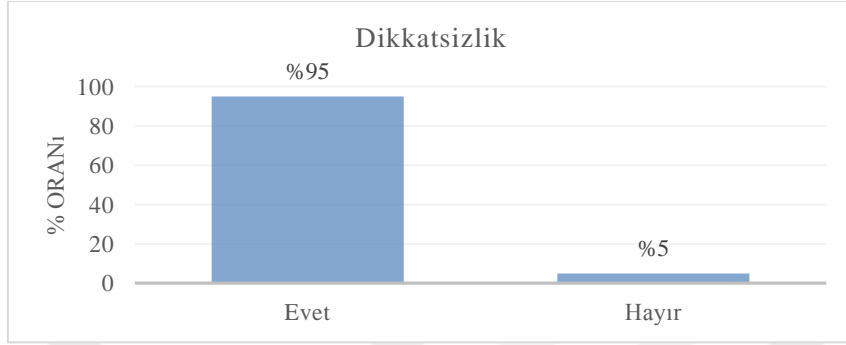
Tablo 26. Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	30,00	54
Hayır	66,11	119
Bilgim yok	3,89	7

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilerin “İş sağlığı ve güvenliği eğitimi verildi mi?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 35’de görülmektedir. Buna göre %66,11 ile büyük çoğunluğunun İSG eğitimi almadığı görülmektedir. Ancak çalışanlarda %30’unun İSG eğitimi aldıklarını beyan etmiştir ancak herhangi bir belge ibraz edemedikleri için kabul edilebilir bir sonuç olarak değerlendirilmemiştir. Bunun kaynağı;

- i. Ceza infaz kurumlarına gelmeden önceki çalışma yaşamlarında aldıkları eğitimler,
- ii. İşyurtları tarafından protokol yapılmış kamu kurumlarında çalıştırılmak üzere gönderilen mahkûmlar, bu kamu kurumlarında personele eğitim verilirken bu eğitimleri almış veya dinlemiş olabilmeleri,
- iii. Ceza infaz kurumlarında bulunan personelden iş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimi olanlar tarafından sözlü uyarı veya eğitim verilmesi olabilir.

Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan atölyelerde çalışan araştırmaya katılan işçilere “İş kazalarının nedenleri sizce nelerdir?” sorusu yedi başlık altında soruldu. Her bir maddenin iş kazasına neden olup olmadığına dair verdikleri cevaplar aşağıdadır.

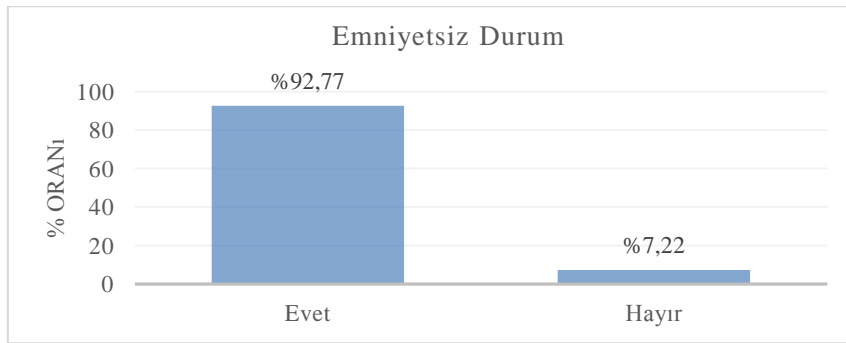

Şekil 36. Çalışanların Dikkatsizliğin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 27. Çalışanların Dikkatsizliğin İş kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	95,00	171
Hayır	5,00	9

“Dikkatsizlik iş kazasına neden olur mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 36’da görülmektedir. Buna göre çalışanların dikkatsizliğin iş kazalarına neden olabileceğini söyledikleri görülmektedir.

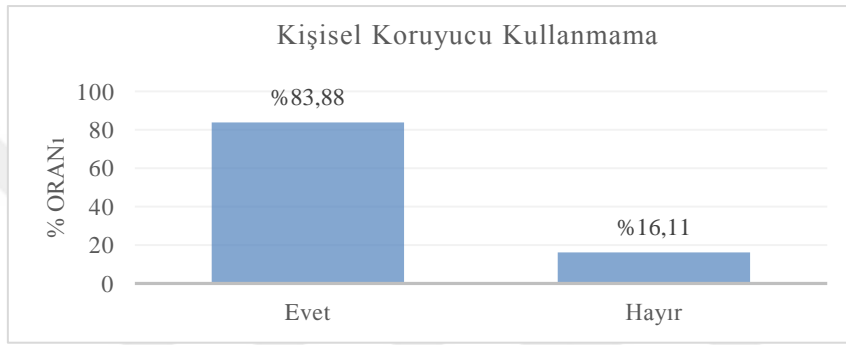

Şekil 37. Çalışanların Emniyetsiz Durumun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 28. Çalışanların Emniyetsiz Durumun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	92,77	167
Hayır	7,22	13

“Emniyetsiz durum iş kazasına neden olur mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 37’de görülmektedir. Tabloya bakıldığında çalışanların emniyetsiz durumun iş kazalarına neden olabileceğini söyledikleri görülmektedir.

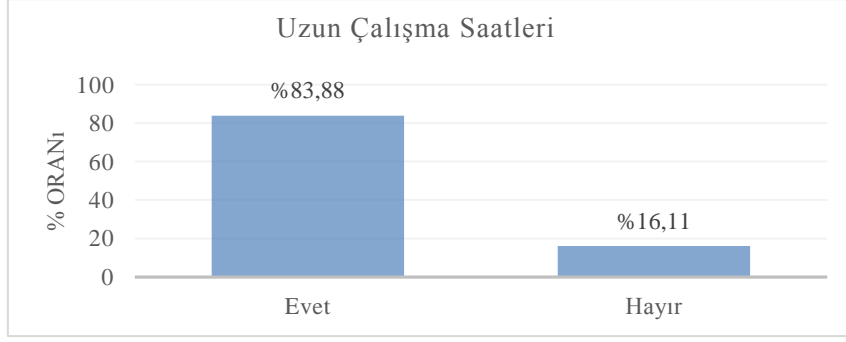

Şekil 38. Çalışanların Kişisel Koruyucu Kullanmamanın İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 29. Çalışanların Kişisel Koruyucu Kullanmamanın İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	83,88	151
Hayır	16,11	29

“Kişisel koruyucu kullanmama iş kazasına neden olur mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 38’de görülmektedir. Çalışanların çoğunluğu %83,88 oranı ile kişisel koruyucu donanım kullanılmamasının iş kazasına neden olacağını belirtmişlerdir.

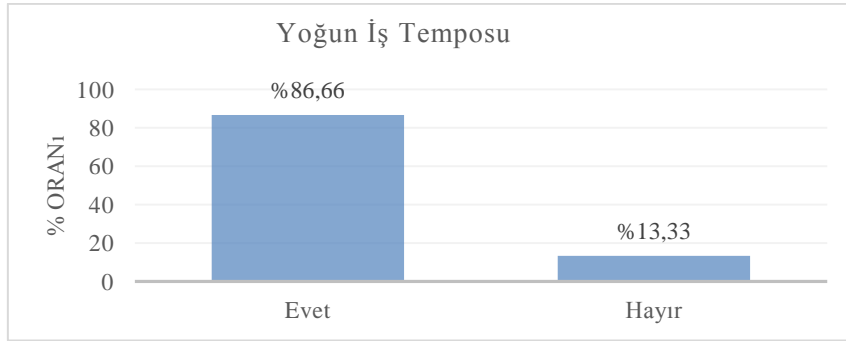

Şekil 39. Çalışanların Uzun Çalışma Saatlerinin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 30. Çalışanların Uzun Çalışma Saatlerinin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	83,88	151
Hayır	16,11	29

“Uzun çalışma saatleri iş kazasına neden olur mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 39’da görülmektedir. Buna göre çalışanlardan 151 kişi ile %83,88’i uzun çalışma saatlerinin iş kazasına neden olabileceğini belirtmişlerdir.

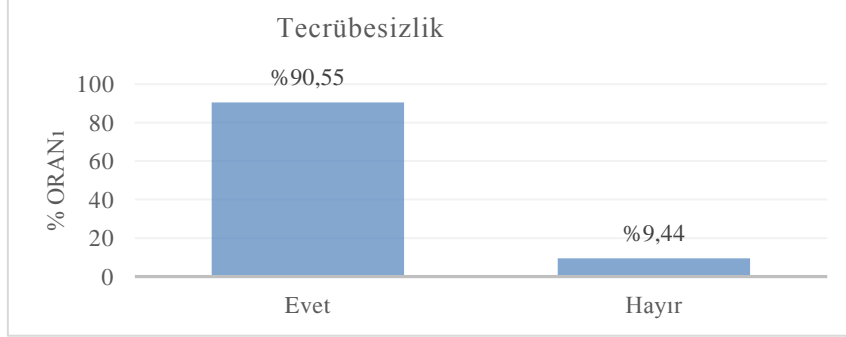

Şekil 40. Çalışanların Yoğun İş Temposunun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 31. Çalışanların Yoğun İş Temposunun İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	86,66	156
Hayır	13,33	24

“Yoğun iş temposu iş kazasına neden olur mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 40’da görülmektedir. Çalışanlar iş temposu ne kadar artarsa iş kazalarının olma ihtimalinin de aynı düzeyde artacağını belirtmişlerdir.

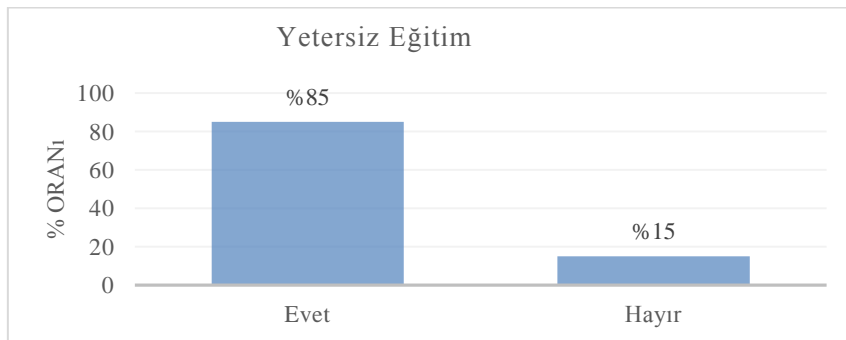

Şekil 41. Çalışanların Tecrübesizliğin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 32. Çalışanların Tecrübesizliğin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	90,55	163
Hayır	9,44	17

“Tecrübesizlik iş kazasına neden olur mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 41’de görülmektedir. Ankete katılan tutuklu ve hükümlüler tecrübesizliğin iş kazalarına neden olacağını belirtmişlerdir.

Şekil 42. Çalışanların Yetersiz Eğitimin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

Tablo 33. Çalışanların Yetersiz Eğitimin İş Kazalarına Neden Olup Olmaması Hakkında Bilgi Düzeyi

	Yüzde %	Frekans
Evet	85,00	153
Hayır	15,00	27

“Yetersiz eğitim iş kazasına neden olur mu?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Şekil 42’de görülmektedir. Ankete katılanlar %85 oranında yetersiz eğitimin iş kazalarına neden olabileceğini ifade etmekle birlikte, yaklaşık %50’si işyerinde tehlike ve riskler hakkında bilgisini “az” veya “yok” şeklinde belirtmektedir. Yaklaşık %70’lik kısmı İSG eğitimi almadığını beyan etmektedir. Ceza infaz kurumları 6331 sayılı yasa kapsamında olmamasına rağmen, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları” yönetmeliğinde belirtilen; meslek hastalıklarının sebepleri, Biyolojik ve psikososyal risk etmenleri, ilkyardım, kimyasal, fiziksel ve ergonomik risk etmenleri, elle kaldırma ve taşıma, elektrik, tehlikeleri, riskleri ve önlemleri gibi konularda çalışanlara eğitim verilmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Cezaevlerinde hükümlü ve tutuklulara iş sağlığı ve güvenliği konusunda benzer bir çalışma yapılmamıştır. Ceza İnfaz Kurumları işyurtlarında çalışan hükümlü ve tutukluların, iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeylerinin inceleme ve analizi kapsamında Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu'nun İş yurtlarında çalışan hükümlülerden 180 kişiye bir anket uygulanmıştır. Benzer çalışmanın tüm işyurtlarına uygulanması ve genel bir rapor haline getirilmesi ileriki çalışma ve iyileştirmelere yol gösterecektir.

Ankete katılan 180 hükümlü ve tutukludan büyük çoğunluğunu 36 yaş ve üzeri, ortaokul mezunu ve Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurtlarında 0-3 ay arası süredir çalışmakta olan hükümlü ve tutuklular oluşturmaktadır. Sonuç olarak; hükümlü ve tutukluların "iş sağlığı ve güvenliği hakkında "kısmen" bilgisi olduğu, "İş güvenliği uzmanının görevi, işyeri hekiminin görevi, meslek hastalığı ve ramak kala olay" hakkında "hiç" bilgisinin olmadığı ancak "iş kazası, çalıştığı iş ile ilgili riskler ve çalıştıkları işte kullandıkları kişisel koruyucu donanımlar" hakkında "yeterli düzeyde" bilgisinin olduğunu beyan ettikleri görülmektedir.

Yapılan çalışmada; hükümlü ve tutukluların büyük çoğunluğunun çalıştıkları kurumda iş güvenliği uzmanı olup olmadığı hakkında bilgisinin olmadığı görülürken, kurum hekimlerinin çalışanlar tarafından işyeri hekimi olarak algılandığı tespit edilmiştir. Çalışanlar işyerinde kişisel koruyucu donanım kullandıklarını beyan etmektedir. Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların her ne kadar iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi seviyesi düşük olsa da, çalışırken kişisel koruyucu donanım kullanılması ve uygulama tecrübelerinden tehlike ve riskler için farkındalık seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik gereği çalışanlara uzaktan eğitim verilmesine de imkân sağlanmıştır. Bu sayede ilerleyen zamanlarda Ceza İnfaz Kurumlarının 6331 sayılı yasa kapsamına alınması durumunda çalışan hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumu dışına çıkmadan eğitim almalarına imkân sağlayabilir.

İşyurtlarında iş sağlığı ve güvenliği kapsamında çalışmalar yapmakta, İş sağlığı ve güvenliği eylem planları hazırlamakta ve bazı ceza infaz kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği

eğitimleri verilmektedir. İşyurtları kurumu 6331 sayılı yasa kapsamı dışında olsa da yapılan bu eylem planlarıyla ceza infaz kurumlarında görev yapan iş güvenliği uzmanlarına verilecek eğitim, işyurdu müdürlüklerinin iş sağlığı ve güvenliği risk analizlerinin yapılması ve bu alanda üniversiteler ve kamu kurumları ile işbirliğinin geliştirilmesi planlanmakta ve uygulanmaktadır. (İşyurtları Daire Başkanlığı, 2016).

50.000 den fazla kişinin çalıştığı bu kurumlarda hem işbaşı hem de genel İSG eğitimlerinin verilmesi önemlidir. İşyurtları kurumunun ilerleyen yıllarda 6331 sayılı kanun kapsamına alınması, çalışanların İSG konusunda bilinçlendirilmesi ve sistemli bir şekilde tehlike ve riskleri önleyici tedbirler alınmasını sağlayacağı için güvenli bir çalışma ortamı oluşturması adına büyük önem arz etmektedir.

Çalışanlara özellikle aşağıdaki konularda eğitim verilmesi önceliklidir:

- i. Meslek hastalıklarının sebepleri,
- ii. Biyolojik ve psikososyal risk etmenleri,
- iii. İlk yardım, kimyasal, fiziksel ve ergonomik risk etmenleri,
- iv. Elle kaldırma ve taşıma,
- v. Elektrik, tehlikeleri, riskleri ve önlemleri.

İşyurtları Kurumu Yüksek Kurulunda İGU, İH ve/veya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında temsilci bulunması faydalı olabilir.

İşyurtları Yönetim Kurulunda İGU ve İH bulundurulması çalışmaların 6331 sayılı İSG Kanununa da uygun olmasını sağlayabilir. İleride bu kurumlarında yasa kapsamına alınması durumunda hazırlıklı olunmasını sağlayabilir. İşyurtları Yönetim Kurulunda bulunan teknik personel aynı zamanda kurumlarda çalışan iş güvenliği uzmanlarından seçilebilir.

Çalışma süreleri 0-6 ay arası olanların %50'den çok olduğu için çalışanlara işbaşı ve oryantasyon eğitimi verilmesinin zorunlu olması faydalı olacaktır.

Çalıştırılmaya başlanacak hükümlülerin işin risk ve tehlikeleri konusunda bilinçlendirilmesi için İSG eğitimlerine tabi tutulmalarının yönetmeliklerle zorunlu hale getirilmesi önerilir.

Hükümlüler işe başlatılmadan önce çalıştırılacakları kurumların acil çıkış yolları, kapıları, yangın merdivenleri gösterilmeli ve acil durumlar hakkında çalıştıkları kurumların İSG profesyonellerince eğitim verilmelidir.

Hükümlü çalıştırılan kurumlarda yılda bir yapılacak olan acil durum, tahliye ve yangın söndürme eğitim ve tatbikatlarına hükümlülerinde katılımı sağlanmalıdır.

Çalışma yapılan alanlarda risk analizi ve acil durum eylem planlarının hazırlanması yasal olarak zorunlu olmamakla birlikte yapılması hem hükümlüler hem de CİK personelleri için faydalı ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı. (1997). Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun kuruluş ve idaresine ilişkin kanun.

[http://www.iydb.adalet.gov.tr/dokumanlar/CEZA%20%20C4%B0NFAZ%20KURUMLARI%20%20C4%B0LE%20TUTUKEVLER%20%20C4%B0%20%20C4%B0%20%20C5%9EYURLARI%20KURUMUNUN%20KURULU%20%20C5%9E%20VE%20%20C4%B0DARES%20%20C4%B0NE%20%20C4%B0%20%20C4%B0%20%20C5%9EK%20%20C4%B0N%20KANUN.pdf](http://www.iydb.adalet.gov.tr/dokumanlar/CEZA%20%20C4%B0NFAZ%20KURUMLARI%20%20C4%B0LE%20TUTUKEVLER%20%20C4%B0%20%20C4%B0%20%20C4%B0%20%20C5%9EYURLARI%20KURUMUNUN%20KURULU%20%20C5%9E%20VE%20%20C4%B0DARES%20%20C4%B0NE%20%20C4%B0%20%20C4%B0%20%20C5%9EK%20%20C4%B0N%20KANUN.pdf), 23 Şubat 2018.

AKKAYA, Ş. (2010). İşverenin iş sağlığı ve güvenliği açısından yükümlülükleri ve sorumluluğu (tersanelerdeki çalışmaya özel bir bakışla). Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Bigaliolu. <http://bigaliolu.blogcu.com/bilinc-nedir/2821522>, 23 Ocak 2018.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu. (1948). İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi. <http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/688B1--Insan-Haklari-Evrensel-Beyanamesi.pdf>, 15 Aralık 2017.

CTE.http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/genel_mudur_kose_yazilari/vehbi_kadri_kamer9.asp, 30 Ocak 2018.

CTE.http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/genel_mudur_kose_yazilari/vehbi_kadri_kamer10.asp, 30 Ocak 2018.

ÇSGB. (2013). Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin usul ve esasları hakkında yönetmelik. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/05/20130515-1.htm>, 15 Ocak 2018.

ÇSGB. (2009-2013). Ulusal iş sağlığı ve güvenliği politika belgesi II. http://www.ttb.org.tr/kol/is/index.php?option=com_content&task=view&id=124&Itemid=1, 15 Ocak 2018.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB). (1995). İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili genel bilgiler. Ankara: İşçi Sağlığı ve Daire Başkanlığı Yayınları

EKEN, G. (2011). İş kazalarını önlemede iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin etkinliği: Perakende sektöründe bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Gaziantep Açık C.İ.K. www.gaziantepacik.adalet.gov.tr/isyurdu.html, 24 Kasım 2017.

Gaziantep Açık C.İ.K. <http://www.gaziantepacik.adalet.gov.tr/fotogaleri.html>, 24 Kasım 2017.

GÜÇLÜ, M. (2007). OHSAS 18001 iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

İşyurtları Daire Başkanlığı. (2015). 2015 faaliyet raporu. http://iydb.adalet.gov.tr/dokumanlar/faaliyet_raporlari/FaaliyetRaporu2015.pdf, 23 Şubat 2018.

İşyurtları Daire Başkanlığı. (2016). 2016 faaliyet raporu. http://iydb.adalet.gov.tr/dokumanlar/faaliyet_raporlari/FaaliyetRaporu2016.pdf, 23 Şubat 2018.

İşyurtları Daire Başkanlığı. (2018). 2018 performans programı. http://iydb.adalet.gov.tr/dokumanlar/performans_programlari/PerformansProgrami2018.pdf, 23 Şubat 2018.

İYDB. http://iydb.adalet.gov.tr/haber_detay.asp?newID=1230&isyurtlari-kurumunca-baklava-uretim-tesisi-kuruldu.html, 11 Kasım 2017.

İşyurtları Daire Başkanlığı. (2017). 2017 tanıtım filmi. http://www.iydb.adalet.gov.tr/video_galerisi.asp?video=137, 30 Ocak 2018.

İYDB, http://www.iydb.adalet.gov.tr/haber_detay.asp?newID=909, 11 Kasım 2017.

OBUZ, S. (2016). İnşaat sektöründe çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki bilgi düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Yeni yüzyıl Üniversitesi, İstanbul.

Resmi Gazete. (2003). 4857 sayılı iş kanunu. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/06/20030610.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/06/20030610.htm>, 2 Aralık 2017.

Resmi Gazete. (2012). 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120630-1.htm>, 5 Aralık 2017.

SAYINTÜRK, H. (2014). İş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerine aykırı davranan işveren karşısında işçilerin hakları. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Ankara.

Selek, H.S. (2016). İş sağlığı ve güvenliği(İSG) temel konular (1.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

SGK, <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>, 1 Ocak 2018.

TİRYAYI, D. (2011). İş sağlığı ve iş güvenliğindeki gelişmeler: Altınova Tersaneleri çalışanlarının farkındalıklarının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Yalova.

Uluslararası Çalışma Örgütü(ILO). (1981). 155 no'lu iş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin sözleşme. http://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377299/lang--tr/index.htm, 10 Aralık 2017.

ÜTÜK BAYILMIŞ, O. (2013). İş sağlığı ve güvenliği farkındalık değerlendirmesi: Sağlık çalışanlarına yönelik alan araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Yalova.

VAYISOĞLU ZORLU, A. (2008). İnsan kaynakları açısından işçi sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve konuyla ilgili bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

WHO / DSÖ (World Health Organization), Dünya Sağlık Örgütü Anayasası, http://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf, 10 Aralık 2017.

EKLER

Ek 1. Anket

Ceza infaz kurumlarında bulunan atölyelerde çalışan işçilerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi düzeyi anketi	
Genel Bilgiler	
1. Yaşınız	☐ 18-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 36 ve üstü
2. Eğitim Durumunuz	☐ Okur-Yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Diğer
3. Medeni Durumunuz	☐ Bekâr ☐ Evli
4. Çocuk sayınız	☐ Yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üstü
5. Ne kadar süredir çalışıyorsunuz	☐ 0-3 ay ☐ 3-6 ay ☐ 6 ay -1 yıl ☐ 1-3 yıl ☐ 3-6 yıl
6. Çalışma yeriniz	☐ Adliyede çay ocağında ☐ Adliyede temizlik personeli olarak ☐ Kurumun sosyal tesisinde kebab, pide ve lahmacun üretim atölyesinde ☐ Kurumun sosyal tesisinde hizmet personeli ☐ Kurumun fırınında ekmek, poğaç ve simit üretim atölyesinde ☐ Kurumun baklava atölyesinde baklava üretim personeli
7. Çalışma zamanınız	☐ Gündüz ☐ Gece
İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Bilgiler	
8. İş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok
9. İş güvenliği uzmanının görevi hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok
10. İş yeri hekiminin görevi hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok
11. İş kazası hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok

12. Meslek hastalığı hakkında bilgi düzeyiniz nedir? ☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok
13. Ramak kala olay hakkında bilgi düzeyiniz nedir? ☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok
14. İşinizle ilgili tehlike ve risklerini ne düzeyde biliyorsunuz? ☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok
15. İşinizle ilgili kullanılan kişisel koruyucular hakkında bilgi düzeyiniz nedir? ☐ Hiç ☐ Çok az ☐ Az ☐ Orta ☐ Çok
16. İşyerinizde/kurumunuzda Acil Durum Tatbikatı yapıldı mı? ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilgim yok
17. Çalıştığınız iş yerinde iş güvenliği uzmanı var mı? ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilgim yok
18. Çalıştığınız iş yerinde iş yeri hekimi var mı? ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilgim yok
19. Çalıştığınız işyerinde kişisel koruyucu kullanılıyor mu? ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilgim yok
20. Daha önce iş kazası geçirdiniz mi? ☐ Evet ☐ Hayır Evet ise geçirilen kaza sayısı.....
21. Daha önce ramak kala olay yaşadınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır Evet ise geçirilen ramak kala sayısı.....
22. Daha önce meslek hastalığına yakalandınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır Evet ise hangi hastalık.....
23. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi verildi mi? ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilgim yok
24. İş kazalarının nedenleri sizce nelerdir?
Dikkatsizlik ☐ Evet ☐ Hayır
Emniyetsiz durum ☐ Evet ☐ Hayır
Kişisel koruyucu kullanmama ☐ Evet ☐ Hayır
Uzun çalışma saatleri ☐ Evet ☐ Hayır
Yoğun iş temposu ☐ Evet ☐ Hayır
Tecrübesizlik ☐ Evet ☐ Hayır
Yetersiz eğitim ☐ Evet ☐ Hayır

Ek 2. Elle Kaldırma ve Taşıma İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi

ELLE KALDIRMA VE TAŞIMA İŞLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMİ

Amaç:

- ❖ Elle kaldırma ve taşıma işlerinde İSG hakkında bilgi edinmek.

Öğrenim hedefleri:

- ❖ Elle kaldırma ve taşıma işlerinden kaynaklanabilecek İSG riskleri,
- ❖ Alınması gereken önlemler,
- ❖ Doğru kaldırma ve taşıma yöntemleri,
- ❖ İlgili mevzuat hakkında bilgi sahibi olmak.

GİRİŞ

- ❖ İyi yük kaldırma teknikleri uygulamak çalışanların uygulama öncesine göre daha fazla yük kaldırmasını sağlamaz. Bunun anlamı çalışanın kişisel kapasitesi ne olursa olsun bu teknikler çalışanın kaza geçirme riskini azaltacaktır.

ELLE YÜK TAŞIMA NEDİR?

- Tek başına ya da başka bir işin bir parçası olarak yükün, bir veya daha fazla işçi tarafından elle veya beden gücü kullanılarak, kaldırılması, indirilmesi, itilmesi, çekilmesi, başka bir yere götürülmesi, hareket ettirilmesi gibi işlerin yapılması için fiziki olarak destek olunmasıdır.

ELLE YÜK TAŞIMA ÇALIŞANLARIN SAĞLIĞINI NASIL ETKİLER?

Yükleri elle taşıma aşağıdakilere neden olabilir:

- ❖ Sürekli yapılan kaldırma ve taşıma işlemleri nedeniyle kas ve iskelet sisteminin aşamalı aşınması sonucunda ortaya çıkan kümülatif rahatsızlıklar (Örneğin; Sırtın alt bölgesinde ağrı),
- ❖ Kaldırma ve taşıma işlemleri sırasında yaşanabilecek kazalar sonucunda meydana gelen kesik veya kırıklar gibi akut travmalar.

ELLE KALDIRMA VE TAŞIMA İŞLERİNDEN KAYNAKLANABİLECEK İSG RİSKLERİ

1. Yüklerle İlgili Risk Faktörleri:

a) Eğer yükler;

- ❖ Çok ağır veya büyükse,
- ❖ Kaba veya kavranılması zor ise,
- ❖ Dengesiz veya içindkiler yer değiştiriyorsa,
- ❖ Vücuttan uzakta tutulmasını veya vücudun eğilmesini veya bükülmesini gerektiren bir konumda ise,
- ❖ Herhangi bir çarpma halinde yaralanmaya neden olabilecek yoğunluk ve şekilde ise,

Elle kaldırılması veya taşınması sırasında sırt ve bel incinmesi riski oluşturabilir.

b) Eğer iş;

- ❖ Çok yorucu ise,
- ❖ Mutlaka vücudun bükülmesi ile yapılabiliyorsa,
- ❖ Yükün ani hareketi ile sonuçlanıyorsa,
- ❖ Vücut dengesiz bir pozisyonda iken yapılıyorsa,

Bedenen çalışma şekli ve harcanan güç özellikle sırt ve bel incinmelerine neden olabilir.

c) Eğer çalışma ortamı;

- ❖ İş yapmak için yeterli genişlik ve yükseklikte değil ise,
- ❖ Zemin düz değilse, engeller bulunuyorsa, düşme veya kayma tehlikesi varsa,
- ❖ Çalışma ortam şartları, işçilerin yükleri güvenli bir yükseklikte veya uygun bir vücut pozisyonunda taşınmasına uygun değilse,
- ❖ Sıcaklık, nem veya havalandırma uygun değilse,

Sırt ve bel incinmesi riskini artırabilir.

2. Bireysel Risk Faktörleri

Çalışanın;

- ❖ Yapılacak işi yürütmeye fiziki yapısının uygun olmaması,
- ❖ Uygun olmayan giysi,ayakkabı veya diğer kişisel eşyalar kullanılması,
- ❖ Yeterli ve uygun bilgi ve eğitime sahip olmaması,

Durumunda işçiler risk altında olabilirler.

Elle Kaldırma ve Taşıma Yaparken Dikkat Edilmesi Gerekenler

- ❖ Ağır malzemeleri kaldırırken yükü bacaklarınızla kaldırdığınızdan emin olun. Bunun için bacaklarınızı yükün iki tarafına yaklaştırın (dizlerinizi kırmadan belden eğilmeyiniz!) ve bundan sonra ağırlığı ellerinizle yakalayıp kaldırınız. Ağır yükleri başka türlü kaldırmayın
- ❖ Küçük eşyaları bir kaba koyarak taşıyın. Bağlayın ve birinin üzerinden düşüp devrilmesini önleyecek şekilde istifleyin.
- ❖ Yükü iki kişi birlikte taşıyorsanız, birlikte kaldırdığınızdan emin olun.
- ❖ Yükü yere koyarken ayak veya el parmaklarının sıkışmasını önleyiniz.

Ek 3. Genel İş Güvenliği Talimatı Örneği

CEZA İNFAZ KURUMLARI İŞYURLARI GENEL İŞ GÜVENLİĞİ TALİMATI

- 1- Bu talimatta yazılı olan ve bu talimatta olsun veya olmasın kurumun ilan panosuna veya kurumun muhtelif kısımlarına asılmış bulunan ve asılacak olan İş Sağlığı ve Güvenliği kuralları okunacak ve bu kurallara harfiyen uyulacaktır.
- 2- Kurum idaresi tarafından zaman zaman tarafınıza bildirilecek yazılı ve sözlü kurallara uyulacak ve idare tarafından planlanan süreli veya periyodik iç ve dış eğitimlere iştirak edilecektir.
- 3- Şahsınıza verilen görevi size tarif edildiği şekilde yapın, kendi işinizden başka bir işe asla karışmayın.
- 4- İş yerinin muhtelif yerlerine çeşitli maksatlar;
 - Güvenlik
 - Sağlık
 - Yasak
 - Bilgilendirme
 - Emredici
 - Uyarıcı
 - İlk Yardım
 - İşaret
 - Işıklı
 - Sesli
 - Sembol vb.İçin asılmış bulunan güvenlik ve sağlık işaretleri tek tek okunacak ve bu levhalardaki uyarılara mutlaka uyulacaktır.
- 5- Her hükümlü ve tutuklu kendisine gösterildiği ve öğretildiği şekilde işinde çalıştırılacak, bilmediği ve kendisine öğretilmeyen işlere elini sürmeyecektir, kendisine ait olmayan işlere el atmayacaktır.
- 6- Her hükümlü ve tutuklu, çalıştığı yeri temiz tutacak, kâğıt ve çöp ile malzeme artıklarını işyerinden uzaklaştıracak ve bunları ait olduğu kaplara ve yerlere koyacaktır.
- 7- Güvenlik ve Sağlık işaretlerinin yerleri, ilgili sorumluların haberleri ve izni olmadan değiştirilmeyecektir.
- 8- Kurum tarafından verilen İş Güvenliğine ait sözlü ve özel talimatlar, harfiyen ve aksamadan yerine getirilecektir.
- 9- Güvenlik tedbirlerini almadan hiçbir işe başlanmayacaktır.
- 10- Makine emniyet sistemleri hiçbir şekilde devre dışı bırakılmayacaktır.
- 11- Arızalı makine, ekipman veya el aleti hiçbir şekilde kullanılmayacaktır.
- 12- Sorumlu ve yetkili elektrikçiden başkasının elektrik işleri ile uğraşması kesinlikle yasaktır.
- 13- Pano veya tablo çevresine su dökmek veya ıslatmak tehlikeli ve yasaktır.
- 14- Çalışmakta olan herhangi bir makinenin herhangi bir operasyon bölgesine hiçbir şekilde el, kol v.b. vücut parçası sokulmayacaktır.
- 15- Makinelerin döner aksamlar ve elektrik kontrol bölümlerinin kapakları daima kapalı tutulacaktır.
- 16- Makinelere ana panodan elektrik akımı kesilmeden hiç bir şekilde bakım, onarım, tamirat veya yağlama işlemleri yapılmayacaktır.

- 17- İşin gereği olarak şahsınıza verilen kişisel koruyucuları örneğin; baret (miğfer), emniyet (güvenlik) kemeri, iş eldiveni, bot, tulum, lastik çizme, gözlük vb.' yi devamlı olarak kullanın. Bu malzemeleri eskitir, kırar veya kaybederseniz amirinize haber vererek ve izin alarak yenisini alınız. İşiniz gereği ve kendinizin can güvenliği için çok lüzumlu olan bu koruyucuları almadan iş başı yapılmayacaktır.
- 18- Patlama, yanma ve parlama tehlikesi olan yerleri gerekli kontrol, havalandırma ve kaçak tespiti yapmadan girmeyin. Bu yerlerde patlayıcı ve yanıcı ortam oluşturacak alet, edevat ve malzemeler kullanılmayacaktır.
- 19- Acil çıkış yollarında hiçbir şekilde malzeme bulundurulmayacaktır ve acil çıkış yolları ile kapıları mesai saatleri içerisinde sürekli açık bulundurulacaktır.
- 20- Kimyasal maddeleri ilgili yönetmelik ve imalatçı firmaların kullanım talimatlarına uygun kullanın. Bu maddelerin aşındırıcı, tahriş edici, toksik, alerjik, kanserojen ve diğer tüm etkilerinden korunun, direk temas etmeyin.
- 21- Eczacı dolabında bulunan ilaç ve benzer malzemeler ilgililerinin haberi olmadan asla kullanılmayacaktır.
- 22- Kaza anında kazalı kendinde değilse kazalıya ilk yardım ekibi gelene kadar dokunulmayacak ve durum derhal görevli memura haber verilecektir. Çok kanama mevcut ise kanın aktığı yerin üzerinden bir mendil veya kayışla sıkılacaktır. **“Bu iş ancak ilk yardım eğitimi almış birisi tarafından yapılacaktır.”**
- 23- Malzeme kaldırılmasında ve taşınmasında ağır parçalar için hiç kimse kendisini zorlamayacak, ağır parçaların kaldırılmasında birden fazla kişi veya kaldırma aracı kullanılacaktır.
- 24- Makine ve ekipmanlarda meydana gelen bir arızada durum ilk amir ile tamirci ve bakımıcılara haber verilecek, bakımdan önce makine ve tesis durdurulmayacak işçi veya görevli memur kendi başına tamire kalkışmayacak, bakım sırasında gerekli yerlere uyarı levhaları asılacaktır.
- 25- Tesis ve makinede herhangi bir aksaklık veya anormal bir ses duyulduğu anda makine ve tesis durdurulacak hemen ilgililere haber verilecektir.
- 26- Çalışılan yerlerin zeminleri yağlı ve ıslak tutmayın, bilhassa yere dökülmesi halinde yağ derhal temizleyin. Ve gerekli uyarı levhaları yerlerine koyulacaktır.
- 27- İşyerinde kullanılan her türlü kimyasal maddelere çıplak elle ve koruyucu gözlük ile maske olmadan temas edilmeyecektir.
- 28- Ambar, malzeme, depo veya bulundurma yerlerinden görevli memurun izni ve çıkış emri olmadan hiç bir malzeme, araç, gereç v.s. alınmayacaktır.
- 29- İş yerinde çalıştığımız sürece sivri uçları veya keskin kenarları bulunan malzeme ve artıkları gelişi güzel atmayın ve ortalıkta bulundurmayın.
- 30- İş yerinde çalıştığımız sürece kazaya sebep olacak veya çalışanları tehlikeli durumlara düşürecek şekilde malzeme istif etmeyin ve araçları gelişigüzel yerlere bırakmayın.
- 31- İş yeri sahası içinde hiçbir şekilde yatmayın ve uyumayın.
- 32- İş yerinde şaka yapmayın ve yürürken daima önünüze bakın.
- 33- Girilmesi yasaklanan yerlere girmeyin.
- 34- Sabahları iş başlangıcında ve akşamları giderken yaptığımız iş çevresinde düzensiz malzeme koymayın, atmayın.
- 35- Her türlü arıza ve aksamayı derhal görevli memura bildirin. Çalışmanıza engel güvensiz ortamlarda görevli memura haber vererek giderilmesini sağlayın.

Kurum tarafından tutanak halinde hazırlanan ve aşağıda maddeleri belirtilen “GENEL İŞ GÜVENLİĞİ TALİMATI” nı okudum. Bir suretini aldım, diğer suretini de kuruma verdim. Tutanakta açıklanan kurallara uyacağımı beyan ve kabul ederim. İş bu tutanağı tam sıhhatte olarak, kendi rızamla bilerek ve isteyerek imzaladım.

ÖZGEÇMİŞ

Ramazan TOPRAK 1991 yılında Gaziantep’te doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Gaziantep’te tamamladı. 2009 yılında Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümünde lisans eğitimine başladı. 2014 yılında mezun oldu. Yine aynı yıl Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde formasyon eğitimini tamamlayarak sertifikasını aldı.2015 yılında Atatürk Üniversitesi Meslek Yüksekokulu’nda iş sağlığı ve güvenliği bölümüne başladı. Yine aynı yıl Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde iş sağlığı ve güvenliği tezsiz yüksek lisansına başladı ve ikinci dönemin sonunda 2016 yılında Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü’nde iş sağlığı ve güvenliği anabilim dalında tezli yüksek lisansa yatay geçiş yaptı. 2017 yılında Atatürk Üniversitesi Meslek Yüksekokulu’nda iş sağlığı ve güvenliği bölümünden mezun oldu. Evli ve bir erkek evladı vardır.